

Ændringsforslagene nr. 1 og 2; § 1, således ændret, og § 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om Københavns universitets placering og universitetscentre.

(Lovforslaget (nr. 60) findes i tillæg A, sp. 1145, fremsættelsen i tidenden sp. 1644).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den næste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om udbygningen af Odense universitetscenter.

(Lovforslaget (nr. 66) findes i tillæg A, sp. 1289, fremsættelsen i tidenden sp. 1685).

Lovforslagene sættes til forhandling.

K. B. Andersen: Så skal vi altså til at drøfte universiteter igen. Undervisningsministeren har for tredje gang fremsat universitetsforslag til debat her i tinget, og de tre forslags forskellige titler siger noget ganske interessant om udviklingen i denne sag. Det første forslag fra marts 1968 hed forslag til lov om universiteternes udbygning. Det var det, der kun tog de tre bestående universiteter med og skød de nye centre ud i en uvis fremtid. Forslag nr. 2, altså forslaget fra marts 1969, bærer overskriften forslag til lov om centre for højere uddannelser og Københavns universitets placering. Hermed var København placeret på en særlig fremtrædende måde. Københavns universitets meget betydelige problemer kunne og kan nok begrunde en særlig opmærksomhed, men det skulle under behandlingen af forslaget tydeligt vise sig, at ministerens horisont var meget begrænset, nøjere bestemt til godt en snes kilometer på den anden side Valby Bakke. Og så det nu frem-

satte forslag, det tredje forslag, har fået titlen: Lov om Københavns universitets placering og universitetscentre. Nu er København altså placeret i spidsen, og alt andet er bare på slæbetov. Vi må af mange grunde håbe, at lovforslaget bliver færdigbehandlet i denne samling. Ved en fjerde fremsættelse vil lovforslaget, hvis undervisningsministeren følger sin linje videre frem, komme til at hedde Lov om Københavns universitet, hverken mere eller mindre.

Forhåbentlig bliver der i de kommende måneder tid til ud over universitetsplaceringen også at debattere og grundigt arbejde med centertankerne. Ministeren giver i sin fremsættelsestale et oplæg til en sådan debat. Ministeren forklarer heri, at grunden til, at betegnelsen centre for højere uddannelser er erstattet med betegnelsen universitetscentre, er, at centrene netop ikke alene skal omfatte uddannelser på universitetsniveau. Denne forklaring fra ministerens side kan ikke undgå af skabe megen forvirring, men det afgørende er selvfølgelig, at vi nu får drøftelsen om, hvordan fremtidens uddannelsescentre skal se ud, hvad de skal indeholde, hvordan de skal styres, og mange flere spørgsmål, som trænger sig mindst lige så stærkt på som spørgsmålet om centrenes placering.

I denne sammenhæng må vi også drøfte, hvordan vi undgår, at fremtidens universiteter i lige så høj grad som fortidens — som jeg havde nær sagt også er nutidens — bliver stater i staten både i forhold til det omgivende samfund og til andre uddannelsesinstitutioner ud over de rent grundlæggende uddannelser.

Vi må i denne sammenhæng også drøfte det spørgsmål, som ministeren for en uges tid siden har betegnet som et lille problem, men som nu ikke er så lille endda, nemlig spørgsmålet om, hvordan vi nærmer os det åbne universitet, hvortil adgang ikke er begrænset af et ganske bestemt forudgående uddannelsesforløb, men hvor man blander sig mindre i, hvor de uddannelsessøgende af alle aldre har deres forudsætninger fra, bare de har dem. Der arbejdes i mange lande med tanker af den art, herhjemme er bl. a. AOF virksom på feltet, og der er af flere af universitetets lærere udtrykt interesse for planerne.

Vi må i udvalget bl. a. have materiale om

[K. B. Andersen.]

den ordning, der for et halvt års tid siden indførtes i Sverige. Vi vil ikke her i landet kunne standse med en ordning som den svenske, der ikke giver mulighed for at tage en hel uddannelse, men kun nogle terminer, men alligevel vil det have stor interesse at studere den svenske ordning nærmere. Vi har jo også lov til en gang imellem at lære af svenskerne, hvordan vi ikke skal løse uddannelsesproblemerne.

Ud over disse mere principielle spørgsmål vedrørende de videregående uddannelser i fremtiden er det uundgåeligt, at de kommende års centerudbygning og placeringsproblemerne må komme til at dominere både debatten her i dag og arbejdet i udvalget. Som mit parti ofte har givet udtryk for det, senest i udvalgets beretning fra september, er det næsten uhyggelig klart, at Københavns universitet har så store problemer, at de må indgå i alle, både kortsigtede og langsigtede, planer.

I septemberberetningen pegede vi, ligesom vi har gjort det tidligere, på én udbygning i området Vestamager-Kalveboderne. Vi kan kun beklage, at ministeren har spildt kostbar tid ved at være så længe om at indlede virkelig seriøse undersøgelser af denne mulighed. Også Københavns universitets rektor, professor Mogens Fog, har ved flere lejligheder beklaget denne forsinkelse, men vel bedre sent end aldrig. Nu er undersøgelserne vedrørende denne mulighed i fuld gang, og vi må så i vinterens løb, efterhånden som materialet indfinder sig i udvalget, arbejde videre med dem.

Mens en styringsgruppe nu i de seneste måneder har arbejdet med en sådan eventuel Amagerplacering, og mens den placering i Ålborg, som jeg senere skal vende tilbage til, også forudsætter en planlægningsgruppe ifølge ministerens forslag, er der én placering, der åbenbart ikke kræver nærmere planlægning eller undersøgelse af nogen art, og det er Roskilde. Til trods for at folketingsudvalget ved sit besøg i foråret på arealerne derude ikke fik indtryk af en indlysende løsning, og til trods for at det indtil dette øjeblik ikke er blevet gjort klart, hvordan Københavns universitet skal deles i forbindelse med Roskildeplaceringen — i hvilket omfang det f. eks. skal ske ved en lodret deling, altså en dublering, eller i hvil-

ket omfang det skal ske ved en egentlig amputation. Jeg har nok set nogle udtalelser i bemærkningerne om det, men dér er det jo ikke fyldstgørende behandlet — så er ministeren klar til omgående start, også så omgående, at der skal startes for midler, som tidligere er afsat til nødløsninger for Københavns universitet. Ministeren har desværre blankt afvist alle realitetsundersøgelser af andre placeringer på Sjælland, herunder i første række Næstved og Holbæk, for dette andet sjællandske center.

Ved den uplanlagte og dårligt underbyggede Roskildeløsning bidrager regeringen til institutionssammenstuvningen i det storkøbenhavnske område, hvortil Roskilde i denne sammenhæng må regnes, og Københavns universitet løber en meget alvorlig risiko for, at der om nogle år ligger et halvt universitet tilbage i København og et halvt universitet bygget for Københavns universitets midler i Roskilde i stedet for det nye uddannelsescenter et sted på Sjælland, som på én gang kunne medvirke til en afhjælpning af Københavns problemer og samtidig være et virkeligt led i en fornyelse af uddannelsesstrukturen.

Mit parti vil ikke på dette tidspunkt under alle omstændigheder afvise Roskildeplanerne, men vi ønsker ikke at gå om bord i dem i så høj grad med bind for øjnene, som ministerens fremgangsmåde er ensbetydende med, og heller ikke i så høj grad med de andre sjællandske muligheder uundersøgte.

På den anden side Store-Bælt møder vi først problemerne i forbindelse med den videre udbygning af Odense universitet, som ministeren jo har givet sit særlige lovforslag. Forslaget går først og fremmest ud på at få folketingets accept af, at den af en arbejdsgruppe udarbejdede plan om en bevillingsramme på 422 mill. kr. i årene frem til 1978 nedskæres til 385 mill. kr. Nu fremgår det imidlertid af gruppens rapport ved grundig læsning, at det ikke er en nedskæring fra 422 mill. kr., men en nedskæring fra 472 mill. kr., det drejer sig om, altså en nedskæring på næsten 100 mill. kr. Vi ved vel, at ikke alt kan klares på én gang, men det må alligevel meget nøje undersøges i udvalget, om denne beskæring af det særdeles fremragende projekt, der her er tale om, et projekt, der har vakt berettiget opsigt

[K. B. Andersen.]

langt uden for landets grænser, ikke kan købes for dyrt, dels helt direkte ved at man delvis erstatter permanentbyggeriet med midlertidigt byggeri — det kan være en dyr løsning — dels igennem de forringelser af det oprindelige projekt, der lægges op til.

Odenselvforslaget har i øvrigt den meget, meget væsentlige mangel, at det ikke medtager en bevillingsramme for det center, som der i forslaget tales så meget om, men kun for universitetsdelen af det. Jeg kunne godt lide at vide, hvordan ministeren har tænkt sig at man på denne måde, med en manglende finansiell baggrund, skal kunne virkeliggøre en sammenhængende centerdannelse, eftersom det ville være naturligt at integrere de forskellige uddannelser, efterhånden som det ville være naturligt at tage andre institutioner ind.

Dernæst har jeg et særligt spørgsmål i forbindelse med Odense. Som det er fremgået af dagspressen, har nogle af lærerne ved universitetet i Odense ikke ment, det var påkrævet, at de, i første række af hensyn til deres medvirken ved skabelse af den nye universitetsbys studie- og forskningsmiljø, tog ophold i eller i nærheden af Odense. Jeg vil gerne høre, om ministeren er enig med Odense universitets rektor i det uheldige i begrebet lyntogslærere; jeg skal skynde mig at sige, at udtrykket er mit, ikke rektors, men tankegangen er rektors. Der skal selvfølgelig ikke være tale om stavnsbånd, men der er jo adskillige stillinger i samfundet, hvis rette udøvelse kræver mere kontakt med arbejdspladsen, end en ganske lang togrejse mellem hjem og arbejdssted giver mulighed for.

Må jeg så, inden jeg forlader Odenseforslaget, minde ministeren om, at udvalget her i folketinget i sidste samling modtog materiale fra Odense universitet, der viste, at der dér for ret beskedne midler kunne skaffes væsentlig aflastning for betrængte områder ved Københavns universitet.

Om den kommende udbygning af Århus

universitet, som der i foråret 1968 bevilgedes midler til, siges der intet i forslaget. Jeg går ud fra, at vi her i dag kan få ministerens tilsagn om, at der snarest vil blive fremsat et særligt Århuslovforslag, såfremt vi da ikke kan nå at få det med som et ændringsforslag til dette lovforslag, et forslag til en særlig Århuslov, der fastlægger de fremtidige arealer, og samtidig også her en ramme ikke alene for udflytningen af selve universitetet, men også en ramme for den egentlige centerdannelse, som skal være et led i en fornyelse af det traditionelle universitetsmønster. Hvad arealet angår, må det vel være Lisbjergområdet, der bliver den endelige placering; også her trænger en afgørelse sig på både af planlægningsmæssige grunde og af hensyn til universitetets hastende problemer, og vi må snarest have nedsat en planlægningsgruppe for hele centret i Århus; ikke alene for universitetsdelen af det.

Til sidst nogle ord om smertensbørnene: de nye centre i det sydlige og nordlige Jylland. Hvad det sydlige Jylland angår, forklarer ministeren, at økonomiske forhold nødvendiggør, at der ikke nu træffes bestemmelse om en placering. Det kan selvfølgelig ikke være rigtigt, og det er det da heller ikke. Hvis vi havde troet det, så har vi kunnet læse en helt anden udgave af sandheden f. eks. i Vestkysten. Det er uenigheden imellem regeringspartierne om placeringsspørgsmålet, der er skyld i, at der heller ikke i denne omgang er noget forslag at tage stilling til. Jeg skal lade være med over for hr. Haunstrup Clemmensen at gengive de grove ord over for de konservative, som Vestkysten serverer; det synes jeg næsten ville være synd for debatten.

Denne uenighed bevirker altså, at vi heller ikke i denne omgang kan komme til at tage stilling til et forslag om placering i det sydlige Jylland. Vel er der også i socialdemokratiet forskellige opfattelser af den bedste placering i dette område, men det må være rigtigt at foretage en afgørelse af placeringen nu, så meget mere som de forskellige sydjyske universitetsudvalg selv

[K. B. Andersen.]

har givet udtryk for, at der vil blive tale om en lang forberedelsestid. Ribe amts universitetsudvalg taler om en periode på knap 15 år, men udvalget siger også, at 4-5 byområdets byplandispositioner vil hæmmes alvorligt, så længe en afgørelse ikke bliver truffet.

Hertil — og det synes jeg er det helt alvorlige — kan føjes det meget dystre perspektiv, at vi risikerer, at det sydlige Jylland underforsyns med uddannelsesinstitutioner i perioden, indtil placeringsspørgsmålet bliver afgjort, fordi der måske vil være en tilbageholdenhed over for kostbare investeringer på uddannelsesområdet, inden afgørelsen om uddannelsescentrets placering ligger klar, eller der kan blive tale om investeringer, som senere vil vise sig at være fejlinvesteringer. Det må være rigtigt nu at lade folketinget træffe den afgørelse, som der måtte vise sig flertal for. Det er farligt for den sydjyske landsdel at lade spørgsmålet om placeringen stå åbent i en uvis fremtid.

Til slut som, jeg havde næst sagt rosinen i pølseenden — det skal indrømmes, at det er dyre rosiner, det drejer sig om — det nordjyske uddannelsescenter. Der kan jeg komme med en anerkendelse til ministeren. I foråret 1968 lykkedes det at få ministeren til, om end nødig, at acceptere et ændringsforslag, der bragte de nye jyske centre ind i forslaget, hvorfra de ved fremsættelsen var udeladt. I det nu fremsatte forslag har ministeren bøjet sig for presset fra udvalget og har optaget mere detaljerede bestemmelser om et center i Ålborg, end tilfældet var i det tidligere forslag.

Men så hører anerkendelsen også op. Ministeren vil nemlig stadig ikke acceptere en landsplanlægning, der tager ligeligt hensyn til de unge i alle dele af landet, ministeren vil stadig skubbe en udbygning i det nordjyske område i baggrunden i forhold til udbygningen i Roskilde. Derfor er det også forståeligt, at den nordjyske universitetsforening har givet udtryk for skuffelse og har forlangt et årstal for den universitetsmæssige udbygning af Ålborg ind i forslaget. Ministeren nævner godt nok i sin fremsættelsestale året 1975 som årstal for påbegyndelsen af centret; den nordjyske universitetsforening forlanger årstallet 1973 ind i lovteksten. Vi er enige med foreningen om,

at årstallet må ind, og vi vil stille ændringsforslag derom efter først at have givet ministeren chancen for at komme med det til udvalget.

Der må også som påpeget af udvalget sikres penge til starten. Det skurrer stadig væk fælt i ørerne, at ministeren i sidste samling proklamerede, at pengene ikke rakte længere end til Roskilde.

Vi vil gerne, ja, vi vil meget gerne være med til en virkelig grundig forhandling af de fremlagte centerforslag. En sådan forhandling var der end ikke skygge af mulighed for i udvalget sidste gang, og vi er spændt på, om der bliver en mulighed i denne samling.

Men som tidligere sagt; vi vil ikke være med til at trække landet mere skævt, end det er i forvejen, og vi vil ikke være med til at bygge landets uddannelseskapacitet forkert op set i forhold til fordelingen af de unge uddannelsessøgende landet over; og det er det, ministerens forslag vil betyde.

Jeg kan, for at der ikke skal herske tvivl om vores stilling, og for at vi skal udtrykke os helt klart, som det hedder på radikalt, tilføje, at vi, hvis forslaget vedtages, som det er fremsat, vil gøre en indsats for at rette på det, ændre det og bøde på dets slagside, så snart der måtte vise sig politisk mulighed for det. Dette er ikke en trussel, det er et løfte til de unge og til de egne af landet, som svigtes stærkt af forslaget i den foreliggende skikkelse.

Alt kan ikke klares på én gang, det har jeg allerede sagt. Men en løsning bliver ikke billigere af at være forkert, den bliver ikke billigere af at være udtryk for manglende undersøgelser, og den bliver slet ikke billigere af, at man samler store dele af udbygningen om de dele af landet, hvor en udbygning alt andet lige vil være dyrest. Foreløbig håber vi på godt samarbejde i udvalget. Det betyder måske, at vi ikke kan få alle ønsker og krav opfyldt, men vi medvirker ikke til en løsning, der ikke tager et rimeligt hensyn til alle unge, uanset hvor i landet de hører hjemme.

Haunstrup, Clemmensen: Jeg skal tillade mig at gøre nogle bemærkninger vedrørende forslaget om Københavns universitets placering og universitetscentre, hvorefter min partifælle hr. Knud Bro vil gøre nogle

[Haustrup Clemmensen.]

bemærkninger vedrørende Odense universitetscentret.

Jeg vil gerne understrege, som det er gjort ofte før under debatter om disse problemer — og det er rigtigt, som den socialdemokratiske ordfører fremhævede, at det snart er adskillige gange, disse spørgsmål er drøftet i salen i de senere år — at også det konservative folkeparti som noget helt naturligt tillægger uddannelse og forskning en overordentlig høj prioritet. Vi har fra politisk side vel ofte mere lyst til at sige, hvad vi vil give høj prioritet, end hvad vi vil give mindre høj prioritet, men der er efter min opfattelse stadig en bred enighed om, at det er nødvendigt her at give en meget, meget høj prioritet.

Det er så ofte fremhævet, at man skal gøre det af produktionsmæssige grunde. Vi lægger naturligvis også i det konservative folkeparti stærk vægt på dette argument, men det må være naturligt og rimeligt at fremhæve, at denne udbygning først og fremmest skal ske af menneskelige grunde, at det må være naturligt og rimeligt, at vi i alle dele af landet og for alle unge, hvis lyst og evner går i den retning, sikrer uddannelsesmæssigt rimelige muligheder. Det er stadig ikke lykkedes at nå dette mål, og det er stadig forstemmende at se, at rekrutteringen til den højere uddannelse er behæftet med alt for stor social ulighed. Vi ønsker af al evne at modvirke denne udvikling.

Der kan imidlertid også være grund til at understrege, netop når talen er om prioriteringen, at der rent faktisk er sket en meget høj prioritering på disse områder. Alene loven af 31. maj 1968 stillede en beløbsramme på ikke mindre end 1.250 mill. kr. til rådighed for universitetsudbygning. Der er her tale om en overordentlig stor økonomisk ramme, og når dertil kommer hensynet til og vanskelighederne med at skaffe tilstrækkelig veluddannede lærerkræfter, tror jeg, man skal understrege, at der også fra de nuværende regeringspartiers side er lagt overordentlig stærk vægt på denne side af sagen.

Jeg vil imidlertid også meget gerne fremhæve, at netop når talen er om de forskellige universitetscentre, må det også være nødvendigt at sige, at nu skal der ikke tættes sådan med bevillingsbeløbene til den

ene og til den anden og til den tredje side, at man glemmer rent faktisk at foretage den rimelige og nødvendige udbygning af de bestående universitetscentre. Det må være en rigtig og saglig politik, at dér, hvor man allerede har mulighed for at uddanne et meget betydeligt antal unge, skal disse muligheder også udnyttes, og at man skal sikre sig ved nødvendige udbygninger, at disse centre fortsat kan løse den opgave, der rent faktisk er behov for at få løst.

Vi kan derfor også tiltræde, at, således som det fremgår af lovforslagets § 1, en del af udbygningen af Københavns universitet sker på rigshospitalsområderne, hvis jeg må bruge dette udtryk; væsentlige dele af Københavns universitet, ikke mindst de medicinske centre, må varigt finde deres placering dér.

Derudover er der behov for en yderligere erhvervelse af arealer til selve Københavns universitet. Vi har i det konservative folkeparti her stor sympati for Kalvebodarealerne, men vi erkender, at det forudsætter en afklaring af Kastrup lufthavns fremtid; man må formentlig under udvalgsarbejdet kunne nå frem til en yderligere klarhed på dette område.

Vi lægger i mit parti også vægt på et andet princip: vi ønsker ikke mammutuniversiteter. Vi erkender, at den måske lidt romantiske forestilling, som man har i visse andre lande med relativt små universiteter i små bysamfund, næppe lader sig realisere i Danmark, og at vi i hvert fald med de 6 centre, vi skal have, ikke har mulighed for kun at lade et lille bysamfund løse problemerne. Men derfra og til at gå til den modsatte yderlighed og gennemføre mammutuniversiteter er et stort spring, og vi ønsker ikke at foretage et sådant spring.

Der er vel også grund til i al den uenighed, der ulykkeligvis har præget denne sag, at understrege, at der dog trods alt er enighed på en lang række væsentlige områder. Jeg har forstået det således, at der er bred enighed om, at der fremover bør være 6 universitets- og uddannelsescentre i Danmark, og jeg lægger megen vægt på at understrege, at det ikke nødvendigvis er således, at samtlige disse 6 centre skal kunne tilbyde nøjagtig samme uddannelser på det ene og det andet område. Tværtimod, må man sige, må det være naturligt og rimeligt,

[Haustrup Gløttensen.]

at der ved en række af centrene er forskellige uddannelsesmuligheder, og at der ikke behøver at være samtlige fagmuligheder repræsenteret alle 6 steder.

Men tilbage er naturligvis uenigheden om prioriteringen; det er jo kun uenighed om en prioritering, al den stund der som lige nævnt er enighed om, at det er de 6 centre, udbygningen skal centrere sig om. Vi har fra det konservative folkepartis side ment, at stærke saglige grunde, dokumenteret vel, taler for en aflastning af Københavns universitet som et af de mest påkrævede områder, og har ment, netop når der ikke skulle være tale om et mammutuniversitet, at det var nødvendigt med etablering af et sådant aflastningsuniversitet i Østdanmark, og vi kan derfor tiltræde forslaget om Roskilde.

Der er jo også enighed om, at det nordjyske universitetscenter skal anbringes i Ålborg. Der er ved det forslag, der nu foreligger til behandling, sket en klar understregning af, at en planlægningsgruppe straks kan gå i gang. Det er fra ministerens side i fremsættelsestalen understreget, at denne planlægningsgruppe vil få til opgave at gennemføre sit arbejde således, at man kan påbegynde opbygningen i 1975. Der er altså også på dette område, ikke mindst set fra et nordjysk synspunkt, sket et meget betydeligt fremskridt.

Der er derimod ikke stillet forslag om valg af placering i Syd- og Sønderjylland, selv om der er enighed om, at der skal placeres et uddannelsescenter i Syd- og Sønderjylland. Denne placering må altså vente, fordi man ikke har mulighed for på indeværende tidspunkt at se, hvornår påbegyndelsen af dette centers opbygning kan finde sted, allerede af økonomiske grunde, men også af lærerkraftmæssige grunde.

Hr. K. B. Andersen gjorde nogle bemærkninger, og jeg tror, når man kender det ærede medlems sans for det dramatiske, at det var et stort offer, at de var så relativt afdramatiserede, og når hr. K. B. Andersen, der jo ellers altid elsker at citere fra denne talerstol, endda afstod fra at citere Vestkysten, så er vi klar over, at det er et offer på forhandlingsklimaets alter. Det vil jeg meget gerne takke for. Man skal jo anerkende den, der overvinder sig selv, navnlig når det kan være lidt svært for den

pågældende at gøre det. Men jeg gør dog lige opmærksom på, at der er 3 universitetsforeninger i det syd- og sønderjyske område, nemlig Haderslevs universitetsforening, trekantsrådets universitetsforening og Ribe-Esbjergs universitetsforening. Det er ganske klart, at der fra Ribe-Esbjerg områdets side er et ønske om, at placeringen afgøres nu, men det er lige så klart, at der både fra Haderslevs universitetsforening og fra trekantsrådets universitetsforening er en tilslutning til, at denne placering ikke finder sted nu.

Jeg skal ikke forlænge debatten om placeringsspørgsmålet, men henviser til, hvad jeg tidligere som mit partis ordfører har sagt på dette område. Jeg har altså gerne villet understrege, at i hvert fald store dele af det pågældende område er i forståelse med, at placeringen ikke finder sted nu.

Til sidst skal jeg kun understrege — og jeg forstod, at man skulle fortolke hr. K. B. Andersens tale på denne måde — at der er behov for en forhandling. Der er også efter det konservative folkepartis opfattelse i høj grad en vilje til stede til en sådan saglig forhandling. Jeg er ikke enig med hr. K. B. Andersen i, at der i sidste samling slet ikke var mulighed for at forhandle, men jeg er overbevist om, at der i denne samling skal gøres et yderligere og et forstærket forsøg på at få dette forhandlingsklima skabt om denne meget store og meget væsentlige sag.

Knud Bro: En universitetsadministrator sagde engang til mig: hvis man giver mig en rimelig tid, vil jeg være i stand til at bruge et hvilket som helst beløb med en rimelig begrundelse.

Det er derfor, vi i dette spørgsmål tvinges til at prioritere, at lave en samlet planlægning for hele universitetsudbygningen. Jeg skal ikke nægte, at jeg beklager, det har været nødvendigt at skære ned på Odenseprojektet, men jeg vil også gerne sige, at med den knaphed, vi alle oplever inden for uddannelsessektoren, har vi her stået over for et valg: om vi vil gennemføre et af tidens monumentale, eller vi vil spare lidt på det monumentale og så til gengæld skaffe de klasseværelser, hvor der skal undervises, og hvor man skal se at komme i gang hurtigst muligt. Stillet over for det valg har det ikke været svært for os at sætte Odense

[Knud Bro.]

universitet ned på jorden for at komme i gang og for at få det til at køre.

Jeg vil gerne fremhæve dette, at uanset hvor universitetsdebatten ender, og uanset hvad der siges i den, må det være helt centralt at fastholde det synspunkt, at de universiteter og universitetscentre, vi har, først og fremmest må køre og først og fremmest må fungere.

Jeg vil gerne drage én ting frem i forbindelse med Odense, som har kunnet lære os noget. Det er det spørgsmål, hr. K. B. Andersen har rejst, spørgsmålet om, at lærerne i alt for stor udstrækning ikke bor i Odense, og den beklagelse, der er kommet fra både lærere og fra studenter over, at det under disse forhold har været så vanskeligt, som det har, at skabe et universitetsmiljø. Jeg vil gerne lægge meget stærk vægt på dette, at man får skabt et universitetsmiljø, og jeg vil tilføje, at den visdom, hr. K. B. Andersen har demonstreret ved at pege på dette spørgsmål, også bør præge hr. K. B. Andersen i hele universitetsdebatten, fordi det viser nogle af de vanskeligheder, vi står over for med hensyn til at opbygge nye centre.

Til sidst skal jeg blot sige dette, at jeg synes, der er grund til ved denne lejlighed at sige, at der er udført et meget betydeligt administrativt arbejde i forbindelse med Odense universitet. Jeg synes, det er beundringsværdigt, at de folk derovre på de betingelser har fået det hele til at køre.

Per Møller: Forslaget om Københavns universitet og universitetscentre har et meget ambitiøst sigte. Det prøver at dæmme op for truslen om kaotiske tilstande på vort største og i mange henseender førende universitet. Det prøver på lang sigt at lægge rammer om en fremtidsudvikling, der kan sætte Københavns universitet i stand til at bevare sin position som et førsterangs universitet, og det prøver endelig på at køre tanken om universitetscentre ind på et konstruktivt spor, så man kan håbe på at få løst en tredobbelts opgave: dels at give vor højere undervisning en tiltrængt kvantitativ og kvalitativ udbygning, dels at imødekomme et socialt betonet krav om mere ligelig adgang for alle unge til at opnå en højere uddannelse, dels at drage den

højere undervisning ind i det egnsplanbestemte mønster, der sigter på at hindre en stadig accelereret vækst af hovedstaden og en deraf følgende hæmmet vækst af områder ude i landet.

Det er en vidtrækkende målsætning, der her toner frem, og det ligger i sagens natur, at man ikke med ét slag kan nå eller kan få alle mål inden for rækkevidde og få fastlagt alle brikker i billedet. Man har derfor måttet skelne mellem de mest påtrængende og de knap så påtrængende opgaver.

Det er i denne sammenhæng, man må se formuleringen i forslaget § 3, hvori man afstår fra på nuværende tidspunkt at fastlægge lokaliseringen af universitetscentret i det sydlige Jylland. Den omstændighed, at afklaringen vedrørende det fremtidige universitetscenter i Sydjylland udskydes, må efter vor opfattelse ikke tolkes på den måde, at der i dette område af landet ikke er noget behov for en opbygning af en mere alsidig og mere effektiv undervisning. Der er mange uløste uddannelsesmæssige opgaver i det sydlige og måske især i det vestlige Jylland, og jeg vil indtrængende henstille til undervisningsministeren at tage dette forhold i betragtning ved den fremtidige planlægning. Der er risiko for, at det sydlige og det vestlige Jylland vil blive stedmoderligt behandlet i denne sammenhæng, og det må forhindres.

Udskydelsen af placeringen af det sydliske center er blot en enkelt blandt mange i gruppen af ikke-indfrie forventninger. Den livlige debat om universitetsproblemerne med dens talrige krav og ønsker har måske overhovedet skruet forventningerne lidt for højt op. Det må jo nemlig ikke glemmes, at vi i denne sag har i hvert fald 2 faktorer af en stærkt hæmmende virkning: for det første har vi ikke kvalificerede lærerkræfter i et antal, der kan dække en alt for voldsom ekspansion af den højere uddannelse, og for det andet har vi en økonomisk situation, der nødvendigvis må bremse løsningen af påtrængende og vigtige samfundsopgaver.

Men når det er sagt, må det erkendes, at det kun er velfortjent, at folketinget som følge af debattens forløb og intensitet har fået piskeren over nakken. Selv om der ligger en undskyldning eller i hvert fald en forklaring i den kendsgerning, at vi i 1960erne

[Før Møller.]

har været ude for såvel en studentereksplosion som en kundskabsseksplosion, har vi alle et ansvar for, at vi på dette vigtige område er sakkert bagud.

Under den nuværende regering og med undervisningsministeren som ihærdig igangsætter har der været taget afgørende skridt for at sikre landet et højere uddannelsesvæsen, som kan opfylde fremtidens krav. Denne regering løber ikke fra opgaverne og ansvaret, hvorimod socialdemokratiet i betydelig grad har givet efter for fristelsen til at bruge sagen til at fiske politisk småmønt. Når vi i denne sag arbejder under et ubehageligt og betænkeligt tidpres, har den tidligere regering og socialdemokratiet i hvert fald del i ansvaret, og denne kendsgerning tilsløres ikke af en politik eller en agitation, hvor man kører på friløb og overlader det til andre at præstere den saglige drivkraft.

Det foreliggende forslag til lov om Københavns universitets placering og universitetscentre lægger med god grund en afgørende vægt på at få tilvejebragt en aflastning for Københavns universitet. Forholdene ved dette universitet er i dag utilfredsstillende, og fra år til år sker der en forringelse af den undervisning, der bydes på. Det giver dårlige arbejdsvilkår for lærerkrafterne, og heri ligger en dokumenteret risiko for, at lærergeneringen i fremtiden ikke vil virke så tiltrækkende, at man opnår den fornødne rekruttering af videnskabsmænd med sans for undervisning og forskning.

Også for de studerende er forholdene allerede i dag utilfredsstillende. Ved planlægningen af nybyggeri for de humanistiske fagområder regner man med et etageareal pr. studerende på ca. 10 m², men i København må de studerende klare sig med lidt over 2 m². Hertil kommer, at den bygningsmæssige standard ved Københavns universitet er overordentlig ringe. De humanistiske fakulteter har ikke fået nye bygninger opført specielt til formålet siden 1920, da studiegården blev taget i brug. Også biblioteks- og kantineforholdene er ganske utidsvarende. Studenterpresseet bevirker, at man arbejder med alt for store hold; det er ikke ualmindeligt med hold på mellem 75 og 100 studerende, mens man ved første-

klassens universiteter ude i verden arbejder med hold på mellem 12 og 15.

Alt i alt har man ved Københavns universitet arbejdsforhold, der må karakteriseres som aldeles uholdbare. Der er vist ingen af os, der har fantasi nok til at forestille os, hvad der vil blive følgen, hvis vi ikke nu griber effektivt ind med løsninger, som hurtigt og umiddelbart kan skabe en aflastning for Københavns universitet.

Dette krav tilgodeses med dette lovforslag, der dels sikrer en udbygning på de arealer, som universitetet allerede råder over, dels åbner adgang for arealerhvervelser ved Jagtvejen til det biologiske center, dels starter oprettelsen af et universitetscenter ved Roskilde, dels tager skridt til en langsigtet udbygning formentlig i Kalvebodkilen.

Roskildecenret frembyder den bedste mulighed for at give Københavns universitet en mærkbar aflastning på kort tid og på en sagligt set betryggende måde. Ingen af de andre muligheder, der har været undersøgt, giver tilnærmelsesvis samme chance for at lette presset på Københavns universitet.

Men tilbage står opgaven med at sikre fremtiden for Københavns universitet. Før der kan tændes grønt lys for den langsigtede udbygning i området mellem Sjællandsidens nuværende bebyggelse og den eksisterende bymæssige bebyggelse på Amager, må der gennemføres en række undersøgelser og forhandlinger, og der må træffes visse beslutninger, bl. a. vedrørende nedlægning af lufthavnen i Kastrup. Det er imidlertid aldeles afgørende, at Københavns universitet ikke bliver nødlidende, hvad angår fremtiden. Det er derfor nødvendigt, at man er på vagt over for den risiko, at man drukner i et boblende virvar af projekter og konsultationer og undersøgelser, kort sagt i et planlægningsmorads.

Når det gælder et stort, centralt og jomfrueligt område som Kalvebodkilen, må der selv sagt en samlet planlægning til, så man sikrer en fornuftig indbyrdes prioritering af arealudnyttelsen. Men der er grund til at være opmærksom på, at planlægning kan virke som en hæmsko, hvis man afventer, at alt skal ligge klappet og klart. På et vist tidspunkt må der skæres igennem, og jeg kunne forestille mig, at man under udvalgs-

[Per Møller.]
 behandlingen besluttede at henstille til undervisningsministeren, at han så hurtigt som muligt kommer til folketinget med forslag om endelig beslutning om en universitetsplacering i Kalvebodkilen. Udbygningen af universitetet må have krav på en høj prioritet ved disponeringen af arealerne ved Kalveboderne og på Vestamager.

Hvad universitetscentret i Ålborg angår, havde det været ønskeligt, om man allerede nu havde haft den fornødne faglige og økonomiske baggrund for snarest at oprette et center i Ålborg. Dette har imidlertid ikke været muligt, og hvis man alligevel prøvede på det, ville resultatet blive til skade for den igangværende udbygning af universiteterne i København, Århus og Odense og ikke til gavn for det nordjyske område. Det betegner imidlertid en inderømmelse af vidtgående karakter, når ministeren har meddelt, at man sigter på at komme i gang i Ålborg allerede i 1975. Dette årstal står ikke i bemærkningerne til lovforslaget, og det bør måske overvejes at få det præciseret i betænkningen fra det kommende udvalg.

Også lovforslaget om udbygningen af Odense universitetscenter kan venstre give tilslutning til. Der er allerede gjort et beundringsværdigt arbejde med at opbygge dette center, og fra mange sider er der demonstreret en virkelig pionerånd, som ikke kan andet end aftvinge respekt. Det ville have været dybt beklageligt, hvis skabelsen af dette center var blevet forkludret, fordi det viste sig, at virkeliggørelsen af vinderprojektet ved arkitektkonkurrencen truede med fuldstændig at sprænge de økonomiske rammer. Det er fuldt forståeligt, at arkitekter ved udarbejdelsen af et sådant stort projekt lader sig rive med af store ambitioner og vidtflyvende fremtidssyner, men det er måske et spørgsmål, om ikke staten, når der i fremtiden udskrives arkitektkonkurrencer, burde give lidt mere præcise direktiver og bl. a. understrege, at statskassen trods alt kun har begrænsede midler til rådighed. I dette tilfælde er det ved en dygtig indsats fra mange sider lykkedes at modificere projektet på en måde, der ikke berører antallet af studenter og ikke foretager væsentlige indgreb i de plan-

lagte funktioner i centret. Det er glædeligt, at dette har kunnet gøres.

Grethe Philip: Lovforslag om udbygning af de bestående universiteter og fremskaffelse af nye universitetspladser har nu været til drøftelse i flere år her i folketinget. Og jeg tror, vi er mange, der føler, at nu tåler dette spørgsmåls løsning ikke at blive udsat mere. Det har været nødvendigt med mange og grundige undersøgelser, men nu foreligger der så mange rapporter og oplysninger, at tiden må være inde til, at vi træffer en beslutning.

Vi behøver ikke i dag at fordybe os i baggrunden for vores overvejelser; det ligger jo i den voldsomme stigning i tilgangen af studerende til universitetsuddannelserne og den deraf følgende overfyldning af de bestående universiteter samt forventningen om en yderligere betydelig stigning i antallet af studerende. Vi har brug for en netto-tilgang i det samlede antal af studiepladser ved universiteterne, vi har brug for en hurtig aflastning af det betrængte Københavns universitet, hvor lokaleforholdene efterhånden er fuldstændig utilfredsstillende trods de mange nødløsninger, og vi må snarest forbedre studieforholdene for den del af studenterne, som Københavns universitet på længere sigt skal huse.

Der har været almindelig enighed om, at de 3 bestående universiteter i København, Århus og Odense skulle have bevillinger til forbedring og udbygning af deres rammer.

For Odense universitets vedkommende skal vi i dag tage stilling til et særligt lovforslag. I mit parti kan vi tilslutte os det forslag om udbygning af 1. etape af Odense universitetscenter, der er fremsat af ministeren. Vi lægger herved særlig vægt på ministerens udtalelse om, at man ved en modifikation af vinderprojektet har opnået en række fordele, samtidig med at man har kunnet sætte det projekterede udgiftsbeløb væsentligt ned. Jeg synes, det er beklageligt, at der via denne omlægning sker en vis tidsmæssig udskydelse af opbygningen af varige bygninger, men da jeg forstår, at man til trods herfor kan klare den planlagte studentertilgang ved opførelse af midlertidige bygninger, mener jeg, at vi må affinde os hermed.

[Grothe. Philip.]

Udbygningen af Københavns universitet har voldt meget store kvaler. Jeg synes ikke, man helt kan befri sig for en følelse af, at de herrer professorer har haft lidt svært ved i tide at se problemets omfang og finde frem til et forslag om en realisabel løsning. Tanken om at få et stort, samlet Københavns universitet har været besnærende for mange, både lærere og studenter, men jeg mener, det må betragtes som en ønskedrøm. Det medicinske fakultet, inklusive det nye Panuminstitut, vil mange år ud i fremtiden være knyttet til arealer omkring rigshospitalet og Nørre Allé, og her er der ikke mulighed for at skabe plads til alle de øvrige fakulteter.

Universitetslærerne og studenterne har nu samlet sig om at gå ind for en Vestamager-Kalveboderne løsning. Det radikale venstre tilsluttede sig i den i september i år afgivne folketingsudvalgsberetning, at disse muligheder skulle undersøges nærmere. Jeg har ikke haft mulighed for nøjere at sætte mig ind i den rapport fra undervisningsministeriets styringsgruppe, som ordførerne netop har modtaget, men jeg har bemærket, at styringsgruppens flertal anser det for muligt under en række forskellige forudsætninger at udbygge Københavns universitet på Kalvebodkilen, men ikke mener, at der kan træffes afgørende beslutning herom, før spørgsmålet om en eventuel lufthavn på Saltholm er helt afklaret. En udbygning på disse områder vil også skabe store trafikmæssige problemer for selve København, der må afklares i denne forbindelse.

Det må nu på grundlag af det nye materiale, vi har modtaget, være et spørgsmål, vi skal drøfte videre i folketingsudvalget; jeg kan ikke tænke mig, der er nogen, som føler, at der her i dag er muligheder for en egentlig stillingtagen.

Men én ting står dog allerede nu ganske klart: den store udbygning af Københavns universitet, som vi ønsker os, kommer ikke til at ske i de allernærmeste år. Dette må efter min mening være af helt afgørende betydning for placeringen af de nye universitetscentre. Jeg mener, nemlig, at Københavns universitet må have en helt omgående aflastning. Jeg kan ikke se bedre, end at dette kun kan ske ved, at man går i gang

med en meget hurtig opbygning af et universitetscenter i Roskilde. Endnu ligger det ikke fast, hvilke undervisningsområder der med fordel kan placeres ved et sådant Roskilde universitetscenter; man har været inde på tanken om muligvis at lægge den matematisk-fysiske undervisning herud ud fra bl. a. tanken om de fordele, et nært lokalt samarbejde med Risø ville have. Jeg ville være glad, om undervisningsministeren måske her i dag kunne oplyse os noget om det matematisk-fysiske fakultets indstilling til dette spørgsmål.

Stærke kræfter også her i salen har været i gang for at presse Ålborg frem før Roskilde eller eventuelt ligefrem som erstatning for Roskilde. Efter de mange overvejelser, vi har haft, og det materiale, vi har fået tilstillet, ville dette efter min mening være forkert. Et universitetscenter i Ålborg vil i første række aflaste Århus, ikke København. Bortset herfra er det forventede studentertal for Ålborg og omegn selv under en forventet stigning, når de nye gymnasier afgiver studenter, så beskedent i forhold til hele bestanden af studenter ved Københavns universitet, at der kun kunne blive tale om en meget beskedent aflastning. Hertil kommer yderligere, at man for visse fags vedkommende — jeg tænker særlig på samfundsfagene — må regne med, at det vil være lettere hurtigere at kunne rekruttere den fornødne lærerstab til Roskilde end til Ålborg, fordi et Roskilde universitetscenter vil kunne trække på den store stab af akademikere i København.

Der er i argumentationen for Ålborg blevet lagt megen vægt på, at unge skulle have samme adgang til at studere ved et universitet uafhængigt af deres forældres bopæl. Jeg vil gerne understrege, at jeg er helt enig i denne målsætning, men jeg tvivler meget stærkt på, at studenternes reelle studiemuligheder er så afhængige af, hvor mange kilometer der er mellem forældrenes bopæl og et universitet, som nogen påstår. For mig er det helt åbenbart, at de unge i stigende grad søger at gøre sig fri af deres forældre, hvad det boligmæssige og det økonomiske angår, og at den stadig lavere vielsesalder blandt de studerende vil medvirke hertil. Når unge fra Nordjylland kun i relativt ringe grad er søgt til universiteterne, tror jeg også snarere, det skyldes, at gymna-

[Grethe Philip.]

sieudbygningen har været svag, og at en forholdsvis lille andel af de unge er opvokset i hjem med studietraditioner. Det skulle nu hjælpe med den bedre forsyning med gymnasier oppe i dette område.

Noget andet er så, at egnsudviklingshensyn, dette forstået i ordets videste betydning, taler stærkt for, at vi opbygger et nordjysk universitetscenter. Jeg kan derfor helt tilslutte mig, at der nu nedsættes en planlægningsgruppe, som skal udarbejde planer for en koordinering af eksisterende uddannelser og udvikling af nye uddannelser i Ålborg. Med den meget store lokale interesse, der på så mange måder har manifesteret sig omkring oprettelse af et nordjysk universitetscenter, føler jeg mig helt overbevist om, at vi vil kunne finde frem til noget bæredygtigt, der også indbefatter nye, utraditionelle uddannelsesformer. For mig som gammel Århusstuderende er det nærliggende at minde om, at Århus universitet tidligt gik i lag med en helt ny driftsøkonomisk uddannelse, der siden har vist sig at være bæredygtig.

I lovforslaget tages der ikke stilling til spørgsmålet om en placering af et universitetscenter i den sydlige del af Jylland. Vi ved alle, at synspunkterne vedrørende denne placering har været meget delte. For mit eget partis vedkommende kan jeg henvisse til, hvad jeg tidligere har sagt her i tinget om dette spørgsmål. Men jeg vil nu dog i anledning af hr. Haunstrup Clemmensens bemærkninger sige, at det ikke er mit indtryk, at det alene er i Ribe-Esbjerg området, man har ønsket en afklaring af spørgsmålet; jeg tror også, at man i de andre områder dernede, som har meldt sig som ansøgere, er interesseret i, at dette spørgsmål nu finder en afklaring, hvad enten det så for deres område vil blive positivt eller negativt.

Under alle omstændigheder ville kræfterne adskillige år ud i fremtiden nødvendigvis skulle samles om en ud- og opbygning af de bestående universiteter og af de

nye universitetscentre i Roskilde og Ålborg.

Med disse ord kan jeg give mit partis tilslutning til principperne i de to foreliggende lovforslag.

Morten Lange: Hr. K. B. Andersen, som i dag næsten optrådte som en fredens mand, hvad han jo formodentlig også er, havde sine problemer med titlen på lovforslaget. Det har jeg også. Jeg tror bare noget andet; end hr. K. B. Andersen lagde frem her, jeg tror, at hvis ministeren skulle genoverveje teksten i sin fremsættelse og et andet oplæg til os, så var det, han skulle komme med, nok snarere et lovforslag, som i al sin enkelhed hed: forslag til lov om universitetscentre. For det er jo i virkeligheden klart, og det er også fremgået af meget af det, der allerede er sagt her i dag, at de forskellige centre kan ikke anskues hver for sig; det kan de selvfølgelig godt, og det har man vældig travlt med at gøre lokalt, men de må først og fremmest anskues som led i, som dele af et mønster, og det er det samlede mønster, vi her i tinget skulle se at få gjort så godt og så fornuftigt som muligt.

Jeg skal derfor ved denne førstebehandling lade, som om det var et sådant lovforslag, vi havde fået forelagt. Vi har jo i realiteten i de to lovforslag, vi her behandler, de fleste af partiklerne, og jeg tror ikke, det på nogen måde vil bryde ind i det sædvanlige debatbillede, hvis jeg prøver på at anskue problemet nogenlunde samlet.

Jeg anskuer det ud fra et ganske bestemt perspektiv, nemlig at universitetsanparten af disse centre hen til året 1980 formodentlig skulle huse noget i retning af 80.000 studenter. Det er muligt, vi først når det tal lidt senere. Min fornemmelse, hvad angår prognosernes evne til at være fejlagtige, er, at de har været fejlagtigt for lave, og jeg anser mine 80.000 for at være en fornuftig prognose, som jeg tror vil vise sig at være realistisk.

Det er altså tal af den slags, vi må lægge til grund for vore tanker, og i det hele taget må der til grund for vores planlægning i

[Morten Lango.]

denne sag naturligvis ligge i hvert fald en 1980-målsætning. Man laver ikke sådan et universitet i løbet af et par år. Der er en tidsfaktor inde i det, og fra den dag, man planlægger, og til den dag, man når noget, der bare minder om fuld udbygning, går der et betydeligt tidsrum; altså, sigtet er væsentligt og af betydning for de planer, vi skal vedtage her i løbet af, håber jeg, ret kort tid.

Det er utvivlsomt, at Københavns universitet i kraft af sin størrelse og i kraft af, at det er blevet på det uhyggeligste forsømt igennem en meget lang række år, rejser det største af de problemer, vi har med at gøre. Københavns universitet har i dag over 20.000 studenter; det har ikke plads til stort mere end en halv snes tusinde, hvis vi skulle regne med rimelige faciliteter og en rimelig standard, så allerede derfor er det at få det bygget ud til dem, der er, et meget stort og meget vigtigt problem. Desværre er København jo ikke et nemt sted at placere nybygninger i, og det er nok det, som har gjort, at vi ikke er kommet længere med Københavns universitets planlægning, end det faktisk er tilfældet. Men jeg synes, vi skimter en plan, som nu begynder at tegne sig nogenlunde fast, og som jeg håber vil blive endnu fastere, inden dette udvalgsarbejde er afsluttet, nemlig et universitetscenter for de medicinsk-biologiske, naturvidenskabelige studier omkring Nørre Fælled og et universitetscenter i Kalvebodkilen for de humanistiske studier i dette ords bredeste betydning. På den måde får vi 2 store centre under Københavns universitet; de får naturligvis forbindelse med hinanden, og det skal de have, men de fakulteter eller de faggrupper, der kommer til at arbejde sammen, vil være i familie i højere grad inden for centrene, end de vil være på tværs af centrene; jeg tror, det er en god struktur.

Men vi skal stadig væk erindre os, at de to centre tilsammen ikke skal være et mammutdyr — mammutdyr er uddøde, fordi de var for store. Det er en efterhånden temmelig kendt sag, at universiteter på over 25.000 studenter byder på en lang række vanskeligheder, og det tal har vi såmænd i København nået, inden nogen af alle disse udmærkede planer overhovedet bliver reali-

seret. Derfor er aflastningen af Københavns universitet ved udbygning i det øvrige land studentertalmæssigt den store faktor i de kommende år.

Den nærmeste mulighed, der byder sig til ud fra aflastningssynspunktet, men også som mønster i den samlede plan, er at placere et universitetscenter i Roskilde. Man kan diskutere andre sjællandske muligheder, men efter min opfattelse peger flere ting på Roskilde. En af de ting, som det er nemmest at dokumentere, er, at i Roskilde har vi en meget betydelig kreds af fysikere arbejdende på Risø, og det er yderligere sådan, at det matematisk-naturvidenskabelige fakultet har diskuteret sagen, og betydelige dele af de lærere, som dér underviser i fysik, kemi og matematik, er enige om en plan, hvorefter de mener de vil kunne få en rimelig mulighed for en ekspansion og en ny centerdannelse i forbindelse med Risø og i forbindelse med et universitetscenter i Roskilde.

Jeg må sige, at bortset derfra er planlægningen vedrørende Roskilde foreløbig overordentlig vag for mig. Der er dårlig nok udpeget et areal, som vi er sikre på der kan ligge huse på, og hvad det er for nogle huse, der skal ligge dér, ved jeg i skrivende stund, som det hedder i aviserne, ikke ret meget om. Det er egentlig mærkeligt, at ministeriet og ministeren, som dog har ført denne sag frem med ildhu, ikke har kunnet finde lidt mere mulighed for en planlægning. Jeg har fornemmelsen af, at man somme tider ikke engang har været særlig flittig til at tale med folk, der bor i Roskilde, om mulighederne, og det koster dog ikke ret megen bevilling.

Men på trods af denne lidt svage oplægning af Roskilde er jeg temmelig sikker på, at det er den bedste aflastningsmulighed for Københavns universitet, det er den bedste placering for endnu et center øst for Store-Bælt, og jeg synes, det er væsentligt, at vi kommer i gang med det så hurtigt som muligt, selv om jeg må indrømme, at når jeg ser de planer, der foreligger, er det på et temmelig tidligt tidspunkt, de er blevet bestykket med det, man kalder budgettal.

Opgaverne vest for Store-Bælt, hvad angår opbygning, bliver efter studentertal i de kommende år så givet de største. Det meget spændende universitetsprojekt i

[Morten Lange.]

Odense er jo desværre nu i et par omgange blevet skåret ned, og vi bliver i udvalget nødt til med stor alvor at se på, hvad disse nedskæringer vil betyde. Vi kan finde os i, at man måske bliver nødt til at skære en eller anden luksus væk, det er muligt, det bliver vi jo nødt til, men ellers er erfaringen med universitetsbyggerier mestendels den; at på et eller andet tidspunkt skærer man en etage af, og 5 år senere græder alle blod, fordi man sparede en beskednen sum, hvor man nu skal investere 4 gange så meget for at få det samme resultat. Foreløbig må jeg sige, at jeg ser hen til en behandling i udvalget af Odenseprojektet for at finde ud af, hvad der egentlig ligger i disse beskæringer, om de også rører ved selve centertanken, om den bliver hæmmet ved de nedskæringer, der er påtænkt, eller om det blot er; skal vi sige almindelig ministersparsommelighed, det er udtryk for.

Odense universitet er i ministerens prognose budgetteret til at tage 6.000 studenter op mod år 1980. Jeg anser dette tal for at være i underkanten, og det tyder altså også på, at en forsinkelse og en beskæring af bevillingerne er en farlig ting.

Århus universitet er ikke omtalt i lovforslaget denne gang med nogen særlig konsekvens. Århus universitet har naturligvis tidligere fået sin egen bevillingsramme, men jeg synes, det ville være rimeligt i det samlede billede at få gjort klart, at en meget massiv udbygning af Århus inden for rammerne af den samme plan bliver en nødvendighed. Det kan næppe ske på de arealer, som man regner med at kunne tiltuske sig fra forsvaret inden for den nærmeste tid. Også Århus må formodentlig regne med at få endnu et centerafsnit udbygget, og jeg håber, at vi under udvalgsbehandlingen også kan få den del af planen lagt klart, for det hele hænger sammen. Man kan ikke skyde nogle parter af planen ud, uden at forudsætningerne for de øvrige ændres.

Når vi så endelig kommer til den nordligste del af Jylland, er jeg glad ved at se, at ministeren nu har fået en nogenlunde rimelig form på planerne for Ålborg universitet. Jeg er enig i de hovedskitser, ministeren lægger frem for kernen i et Ålborguniversitet, som må være et specialiseret universitet med en væsentlig vægt på læreanstalts-

afsnittet, som er meget stærkt forsømt i provinsen i det hele taget. Jeg håber blot, at vi også kommer så langt i udvalgsbehandlingen, at Ålborg, som efter mit skøn indeholder lidt mere håndgribeligt i øjeblikket end Roskilde, måske kunne blive fremmet noget mere, end det skulle efter ministerens forslag. Man kunne jo endda sige det sådan, at nogle af de ting, som skal indgå i Ålborg universitetscenter, er der allerede, de vil også i de kommende år blive udbygget. Vi er allerede begyndt på at udbygge dette center i Ålborg, og jeg mener, at vi må have god grund til at accelerere denne udbygning. Der skulle være basis for også på det område at komme frem til en fornuftig prioritering ved et arbejde i udvalget.

Så er det altså ved den særlige fåresyge eller mæslinger, eller hvad det nu ellers er for en smitsom sot, som hersker i regeringspartierne, blevet umuligt at få skabt tilstrækkelig enighed om at klare spørgsmålet i den sydlige del af Jylland. Jeg synes ærlig talt, det er for slet. Den sag har været debatteret, jeg ved ikke hvor længe. Næsten alle mennesker i denne sal har en eller anden mening om, hvorledes sagen skal løses. Jeg synes ikke, det skal gøres til et kabinetspørgsmål eller til noget, som på anden måde giver folk umådelig kval, men jeg synes, vi som led i en samlet planlægning af universitetsudbygningen i Danmark op til 1980erne skulle klare den lille sag, som hedder lokaliseringen af det sidste af de seks.

Jeg synes, så meget taler for Esbjerg. Skulle jeg blive stemt ned, ville jeg foretrække en anden placering, der var fastlagt, fremfor at afgørelsen skal udskydes til en eller anden gang, hvor mine synspunkter måske kunne få en bedre chance. Jeg tror ikke, vi står os ved at vente. Jeg tror, vi står os ved at beslutte os, og jeg peger på Esbjerg som det mest logiske, også som et sted, hvor vi vil have brug for et universitetscenter af en specialiseret type, specielt måske til at give en ny indblæsning i hele det komplekse, der hedder læreruddannelsen.

Der er nogle store alvorlige spørgsmål i forbindelse med hele planlægningen og dens troværdighed. Vi har jo ganske store tal at arbejde med i universitetsudbygningen. Det

[Marten Lange.]

er imponerende millionbeløb sammenlignet med, hvad vi ellers bevilger, og der skal mange penge til, men jeg har en lille angst i retning af, at finansministeren på et lidt for tidligt tidspunkt har været inde i sagen og set på prognosetal, og jeg har fornemmelsen af, at undervisningsministeren skulle foretage en genkonsultation hos finansministeren for at se, om ikke de nye tal for studenterudviklingen op gennem 1970'erne skulle gøre en forøgelse af de bevillinger og de bevillingsrammer, der tidligere er lagt frem, nødvendig. Når man begynder med den slags ganske små sparsommeligheder, som det i denne sammenhæng er, at man tager 25 mill. kr. ud af et tal på 1.275 mill. kr., tror jeg, det er, altså et par procent — dem skærer man ud af den bevilling for at få råd til det nye i Roskilde, og for at det ikke skal være løgn, finder man ud af, at det i virkeligheden skal tages af bevillingen til udbygning af Københavns universitet, som er så såre nødlidende — når man begynder på den slags, så er man ærlig talt inde i den slags småombygninger på et budget, som gør, at man ikke rigtig har tillid til, at man selv i regeringen tror på den ekspansive nødvendighed i sagen. Det skulle nemlig være den slags småjusteringer, som skulle være det, der i virkeligheden gjorde det næsten umuligt at komme igennem de første kritiske år, som de næste år givetvis må være for hele vor universitetsudbygning.

Jeg synes, det vil være godt, hvis det udvalg, som vi nu skal nedsætte, efter at have arbejdet med denne centerplan kan komme tilbage til folketinget og måske endogså være blevet enig om et sådant udbygningsmønster for universitetscentre i Danmark og have givet centerbegrebet lidt mere indhold, end det måske har i dag. Det vil også være godt, hvis vi har gjort det klart for hinanden, at det vil være en bevillingsbyrde, som dette folketing fremover bliver nødt til at bære, en byrde, som vi alle sammen ved bliver blandt de større.

Det vil være godt, når vi nu om føje stund skal til at diskutere en af de andre store udgiftsposter, Panuminstituttet, om vi så kan få et lidt bedre rygte, end Panum gav sig selv. Han var forfatter af en meget brugt lærebog i fysiologi, og han sagde til sine studenter: ja, det, der står med små-

tryk, det er jo nok forkert, og det med brødskriften, det ved jeg såmænd heller ikke rigtig hvor meget vi skal holde på. Og så er der overskrifterne — ja, jeg ved såmænd heller ikke, om de bliver stående.

Jeg håber, når vi kommer til enden med denne universitetsplanlægning, ikke at detaljerne vil vise sig at holde, for det gør de ikke, der er ikke nær klarhed nok over centerideer osv. til at holde til de levende dyr, som universiteter skal være i fremtiden, men at overskrifterne, at mønsteret dog må holde til den ekspansion, universiteterne skal igennem i de kommende år, sådan at man vil sige: nå ja, det er fuldstændig rigtigt, bemærkningerne holdt ikke, og lovtæksten var tvivlsom, men overskrifterne, placeringerne, ekspansionsretningen og tempoet lykkedes det dog for folketinget efter 4 eller 5 forsøg at komme af sted med. Lad os håbe, at dette forsøg vil blive bedømt i hvert fald så venligt af en eftertid.

Kjær Rasmussen: Spørgsmålet om udbygningen af Københavns universitet kan i dag diskuteres på et noget mere sagligt grundlag end sidst, idet folketinget nu har modtaget rapporten fra styringsgruppen.

Som bekendt er der et flertal i tinget for, at udbygningen skal finde sted i området Vestamager-Kalveboderne. Fra VS' side kritiserede vi allerede i foråret, at dele af Københavns universitet skulle udflyttes hertil, idet vi mente, at denne løsning ville blive både dyr og tidkrævende. Vi pegede på, at der måtte anvendes store summer til byggemodning af området, til trafik anlæg, til nedlæggelse af Sydhavnen og eventuelt til yderligere inddæmning af Kalveboderne. Støjgenerne fra Kastrup lufthavn kan man heller ikke se bort fra. Allerede under de nuværende forhold vil en universitetsplacering komme til at ligge inden for støjgrænse nr. 2, og det vil jo nok være en omstændighed, der kan genere enhver filosofisk anlagt student.

Ser man på de konklusioner, som er draget af konsulentfirmaet og tiltrådt af styringsgruppen med supplerende kommentarer, er det vanskeligt at overse, at VS på mange områder har ret i sin kritik af placeringen på Vestamager-Kalveboderne. Kan ministeren f. eks. garantere, at Kastrup lufthavn er afviklet med udgangen af 1985?

[Kjær Rasmussen.]

Hvis ikke, mener førnævnte rapport, at det vil være uforvarsligt at påregne en udflytning til området. Og kan ministeren f. eks. love, at der vil blive gennemført en samlet planlægning af området? For det ville jo, som rapporten nævner det, være af stor betydning, om den indbyrdes prioritering var klaret, før man skrider til en universitetsplacering. Og endelig trafikantlæggene. Mon man egentlig har forestillet sig, hvad det vil komme til at koste at trafikbetjene det pågældende område, og er man fra regeringens side allerede nu parat til at træffe endelige beslutninger desangående? Så vidt vi kan se, vil det være yderst betænkeligt at belaste de eksisterende trafikale flaskehalse yderligere. Mon det ikke er muligt at give folketinget et overslag over trafikinvesteringerne i forbindelse med Vestamager-Kalveboderne placeringen, for disse udgifter hører jo også med i billedet.

Det vil nok være et forfængeligt håb at have, dersom man regner med, at ministeren vil svare på de her stillede spørgsmål. Det er, som om folketingsflertallet og herunder SF er helt paralyseret af de københavnske professorers forslag. For os at se er der alt for mange uafklarede problemer i den placering, flertallet nu går ind for. Og med den planlægningspraksis, man betjener sig af her i landet, er der alle mulige chancer for, at en placering på Amager ender i det rene roderi.

VS har før peget på de muligheder, der er til stede i Høje Tåstrupområdet; vi mener, at en udflytning bør ske hertil. Denne løsning vil være langt lettere at håndtere. Udviklingen i området er allerede langt fremskredet. En byggemodning vil hurtigt kunne finde sted; og de trafikale muligheder er helt på toppen. Man har allerede S-banen i området, og man har indtil flere ringveje, motorveje og hovedveje, kendsgerninger, som et folketing ikke uden videre kan se bort fra, da det jo dog er skatteyderne, som kommer til at betale gildet. Efter vor mening burde flertallet hurtigst muligt give sig til at interessere sig for Høje Tåstrupløsningen. Her vil kunne skabes det meget omtalte Sjællandsuniversitet centralt beliggende for alle dele af øen. På det meget lange sigt vil det jo nok vise sig, at Køben-

havn er helt uegnet som universitetsby, befængt med røg og støj og møg, som den jo er i hvert fald i øjeblikket.

Af universitetscentre er der påtænkt oprettet tre i de kommende år, nemlig et i Roskilde, et i Ålborg og et i det sydlige Jylland. Som man vil have forstået, kan vi ikke se fornuften i, at man laver et center i Roskilde. Københavns universitet bør udbygges ved Høje Tåstrup, og så skal man ikke lave et universitetscenter lige ved siden af i Roskilde. I stedet mener vi, at regeringen snarest må gå i gang med at oprette et center i Ålborg, således som det også er ønsket af Danske Studerendes Fællesråd. Det kan ikke være rimeligt, at unge fra det store nordjyske område fortsat skal tage uden for landsdelen for at opnå en højere uddannelse. Som man ved, resulterer dette også i, at forholdsvis færre fra dette område overhovedet tager en højere uddannelse. Sammenholdt med, at Nordjylland fortsat er udsat for en arbejdsløshed, der langt overstiger andre landsdeles, kan det ikke være fornuftigt, at man nu vil udskyde oprettelsen af et universitetscenter i Ålborg på ubestemt tid samtidig med, at det sjællandske område stopfodres.

VS kan ikke undlade at se dette faktum i lyset af kapitalmagts indflydelse på den højere uddannelse herhjemme. Som bekendt har virksomhederne en trang til at klumpe sig sammen i bestemte sektorer. Dette er sket i det københavnske område med den følgevirkning, at alle betydende virksomheder, der har brug for den forskning, som universitetet udfører, er placeret her. Det siger sig selv, at et universitetscenter i Ålborg vil have samme virkning på visse industrigrene, og derfor har placeringen af et center her stor betydning for landsdelens beskæftigelsessituation og hele udvikling på lidt længere sigt. Naturligvis ønsker kapitalmagten en koncentration af forskning og uddannelse, specielt da i de allerede eksisterende økonomiske kraftcentre, men det er regeringens og folketingets pligt at tilvejebringe mulighederne for en jævn udvikling af hele landet. Det burde regering og folketing i alle fald føle som en pligt, og derfor burde flertallet indse, at et universitetscenter i Ålborg må komme lige efter en udbygning af Københavns univer-

[Kjær Rasmussen.]
sitet, og helst på samme tid som denne udbygning finder sted.

Med hensyn til oprettelsen af et center i Sydjylland er det for os afgørende, at dette center placeres dér, hvor forudsætningerne for at betjene et sådant center virkelig er til stede. Den vigtigste forudsætning er som bekendt, at der findes et tilstrækkelig stort bysamfund, som kan danne det fornødne underlag servicemæssigt. I øvrigt er vi enige med det sagkyndige udvalg, som har udtalt sig om placeringen af et sådant syd-jysk universitetscenter.

Endelig er der forslaget om at nedskære bevillingerne til Odense universitetscenter. Det er et forslag, som vi ikke kan støtte. Ministeren siger i bemærkningerne til lovforslaget, at der også er andre uddannelses-sektorer at betænke, og det er naturligvis rigtigt, men vi er jo så igen fremme ved den problematik, VS så ofte har søgt at diskutere herinde, nemlig spørgsmålet om det offentliges udgiftsrækkefølge. Vi anser det fortsat for en vild luksus at opretholde et militær herhjemme, når f. eks. uddannelses-sektoren skal lide herunder i form af nedskæringer af bevillingerne. I går hørte vi oven i købet, hvordan der svines med pengene inden for det danske militærvæsen. Vi har gang på gang sagt, at den nuværende udgiftsrækkefølge er menneskeværk, og at det står i folketingets magt at ændre denne udgiftsrækkefølge, men et flertal vil bare ikke; det er jo det, der er sagen.

I øvrigt må jeg da sige, at VS støtter uddannelsescentertanken meget kraftigt, bl. a. ud fra ønsket om at ophæve modsætningerne mellem de såkaldt teoretiske og de såkaldt praktiske fag, og af denne grund kan vi ikke være med til at forsinke udbygningen af Odensecentret. Ministeren påstår, at det drejer sig om en besparelse på 37 mill. kr., og hr. K. B. Andersen hævder her, at det snarere drejer sig om en besparelse på 100 mill. kr., og det gør jo da i alle fald sagen endnu mere betænkelig. Det er ikke undgået vor opmærksomhed, at rektor Brøndsted har erklæret, at allerede besparelsen på de 37 mill. kr. vil gå ud over centerperspektivet. Det er vi som sagt aldeles ikke interesseret i, og det er endnu en grund til, at vi ikke kan medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Søren Jensen: Der hersker vel ikke mindst i Nordjylland delte opfattelser af, hvad ministerens nye forslag indeholder.

Den 26. november blev det i et af vore store og udmærkede dagblade, Aalborg Stiftstidende, kundgjort, at det reviderede forslag, som var blevet resultatet af hektiske forhandlinger, bl. a. indebar, at Nordjylland får et universitetscenter senest i 1975. Den 27. november, altså dagen efter, blev jeg kontaktet af en journalist fra samme dagblad, som foreholdt mig det, jeg lige har nævnt, at Nordjylland nu var sikret universitet senest i 1975. Min kommentar var, at jeg ikke havde set noget lovforslag eller hørt noget herom i folketinget, og at det lød næsten utroligt, at vi skulle være nået så vidt, men såfremt det var rigtigt og det fremgik af forslaget, at et universitetscenter i Nordjylland var sikret, ja, så var vi nået så langt fra det oprindelige forslag, at jeg ikke mente, vi kunne sige alt eller intet.

Derfor blev jeg også skuffet, da jeg dagen efter, den 28. november, så ministerens lovforslag, hvori der i modsætning til Roskildecenteret ingen forslag er om år eller beløb, og det sidste er jo en forudsætning for i det hele taget at komme i gang. Hvis det er alvorligt ment, at vi skal have et universitetscenter i Ålborg senest i 1975, hvorfor så ikke præcisere det klart og tydeligt i selve lovforslaget? Bemærkningen i den skriftlige fremsættelsestale om, at planlægningsgruppen vil blive anmodet om at tilrettelægge sit arbejde således, at etablering af et universitetscenter kan påbegyndes i 1975, er upræcis, og jeg er ikke til sinds at nøjes hermed og heller ikke beroliget af det. Det er en vis imødekommerhed, men heller ikke mere, og man gør sig også visse tanker om, hvorfor man kun har taget de kønne bemærkninger om uddannelsescenteret i Ålborg med i fremsættelsestalen og ikke præciseret det klart i selve lovforslaget eller bemærkningerne hertil, lige så klart som tilfældet jo er for Roskildes vedkommende.

Fremfor et universitetscenter i Roskilde havde jeg hellere set, man forinden havde bygget et center ikke alene i Nordjylland, men også straks planlagt og søgt at gå i gang med et center i det sydlige Jylland eller i Sønderjylland. Derved ville vi i højere grad bidrage til at skabe større lighed og muligheder for alle unge her i landet til at

[Søren Jensen.]

få en højere uddannelse. Det er jo en kendt sag, at der er forholdsvis færre unge i de nævnte landsdele, som får en højere uddannelse, end inden for hovedstadsområdet, eller hvor andre universiteter er placeret. Det er jo også sådan, at skal vi fremover have udbygning ude i provinsen i de nævnte områder, så er noget af det, vi har allermest behov for, unge, der har en højere uddannelse; det er nu engang nødvendigt i den tidsalder, vi er gået ind i. I regionsplanlægning og egnsudvikling er et uddannelsescenter en faktor, som jeg tror vi skal tillægge meget stor betydning, og fremfor at forstærke det efterspørgselspres, som er her i hele hovedstadsområdet kendetegnet ved højere lønninger og højere priser på næsten alt, på jord, på byggeri og på meget andet, burde vi nu ved placering af uddannelsescentre bidrage til at skabe mere balance i den fremtidige udvikling her i landet.

Vi har muligheden nu. Der er behov for en udbygning af vore universiteter, det erkendes, men det er efter min mening forkert med en så stærk udbygning her i hovedstadsområdet på bekostning af provinsen og dens unge, og fortsætter man udbygningen her i hovedstadsområdet, vil man om 5-10 år kunne bruge nøjagtig de samme argumenter, som man bruger i dag for en ny udbygning i det samme område. Jeg håber, og det gør jeg sammen med kolleger i venstres gruppe, at det må lykkes at få visse ændringer i lovforslaget, inden vi når frem til tredje behandling.

Niels Andersen: Det lovforslag, der foreligger fra undervisningsministeren, savner ikke noget i klarhed, når det gælder Københavns universitet, og det kan tilføjes, at det heller ikke er for tidligt, denne klarhed skabes, således at der kan tages fat på løsningen af de mange problemer, der knytter sig til Københavns universitet. Den samme klarhed gør sig gældende, når der tales om, at der skal oprettes et universitetscenter ved Roskilde. Der tages her straks fat om problemet ved, at der søges bevilget 25 mill. kr. til forberedende arbejder i forbindelse med Roskildecenterets etablering i tiden indtil 1. april 1973.

Derimod er der ikke den samme klarhed i lovforslagets § 2, der omhandler et universi-

tetscenter i Ålborg. Her foreslås blot, at der skal nedsættes en planlægningsgruppe, som skal udarbejde et forslag til en koordinering og udbygning af videregående uddannelser i Ålborg. I sin fremsættelsestale siger undervisningsministeren, at planlægningsgruppen vil blive anmodet om at tilrettelægge sit arbejde således, at etableringen af universitetscenteret kan begyndes i 1975. Denne placering i forløbet af udbygningen af universitetscentre er den nordjyske befolkning ikke tilfreds med. Nordjyllands universitetsforening udtaler, at foreningens medlemmer og bestyrelse finder det fremsatte lovforslag om universitetsudbygningen i Danmark uacceptabelt, medmindre det i loven indføres, at påbegyndelsen af et universitetscenter med dertil knyttet forskningsaktivitet i Ålborg må være sket inden 1. april 1973, og at der i lighed med Roskildeplanlægningen anvendes det nødvendige beløb til forberedende arbejder i forbindelse med etableringen af universitetscenteret i Ålborg.

Hvad er nu baggrunden for denne indstilling til et nordjysk universitetscenter? Undervisningsministeren er i sin fremsættelsestale lidt inde på dette spørgsmål, idet han konstaterer, at der i Nordjylland og specielt i Ålborgområdet er sket en meget kraftig udbygning af gymnasieskolen og en række videregående uddannelser siden slutningen af 1950'erne. Der er således baggrund også befolkningsmæssigt for en videre uddannelse i et universitetscenter.

Dertil kommer, at den nordjyske befolkning føler sig forbigået i ganske væsentlig grad, når det gælder uddannelsesmuligheder. Dette fremgår af den omstændighed, at der på Sjælland forholdsvis er mere end tre gange så mange unge, der får en højere uddannelse, end tilfældet er for Nordjyllands vedkommende. Det viser klart, at Nordjylland er et forsømt område, hvad uddannelsesmulighed angår. Denne forskelsbehandling af landsdelene vil fortsætte i øget omfang, såfremt undervisningsministerens forslag føres uændret igennem til lov. Det vil så stadig være Sjælland, der er favoriseret, og universitetsforholdene vil stadig være medvirkende til den skæve fordeling af befolkningen, således at der finder en ophobning sted i og omkring København. Det vil stadig være i denne del af

[Niels Andersen.]

landet, erhvervsudviklingen koncentrerer. Det er jo erkendt fra alle sider, at erhvervsudviklingen i Nordjylland skal fremmes mest muligt, man handler blot ikke efter denne erkendelse. Det er en anerkendt omstændighed, at der i kølvandet af et universitet finder en stærk udvikling sted på de erhvervs-mæssige områder. Derfor anmoder Nordjylland om at blive hørt med hensyn til placering af universitetscentre.

I bemærkningerne til lovforslaget gøres det gældende, at i 1980 vil ca. 60 pct. af de universitetsstuderende befinde sig øst for Store-Bælt. En sådan prognose kan kun forudsætte, at udviklingen også til den tid vil forme sig som hidtil. Imidlertid må der tilvejebringes bedre forhold for den nordjyske ungdom, således at forholdsvis flere får mulighed for en højere uddannelse.

Når der på Sjælland er mere end tre gange så mange universitetsstuderende som i Nordjylland, må årsagen hertil bl. a. søges i det forhold, at universitetsundervisning har været inden for geografisk rækkevidde og dermed også inden for økonomisk rækkevidde på Sjælland. Giv de unge nordjyske medborgere de samme muligheder, som befolkningen øst for Store-Bælt har haft, så vil det vise sig, at lysten og evnen til en videre uddannelse har samme omfang.

Udbygningen af Københavns universitet er en nødvendighed. Vi har alle en klar opfattelse af, hvor kummerlige forholdene har været. Derfor er det ikke én dag for tidligt, at der bliver taget fat på løsningen af problemerne. Når denne udbygning bliver foretaget, stiler man imod en kapacitet på ca. 25.000 studerende. Sammenlignet med de muligheder, der er for at studere vest for Store-Bælt, vil Københavnsområdet stadig have flere pladser til rådighed for universitetsstuderende, end det øvrige land har. Er det rimeligt? Hvorfor kan provinsen for en gangs skyld ikke få de bedste vilkår? I mange år har jyske universitetsstuderende måttet søge til København. Skulle den modsatte situation opstå, at københavnsk ungdom måtte søge f. eks. et jysk universitet, skete der ingen skade derved. Hvorfor skal det altid være ensidigt, at det område, der har meget, skal have mere, medens man for Nordjyllands vedkommende må tage til

takke med en planlægningsgruppe, der skylder den egentlige løsning et langt stykke ud i fremtiden?

Ved siden af Københavns universitets udbygning skal der gennemføres et undervisningscenter i Roskilde med prioritet foran Nordjylland. Det er der ikke nogen saglig baggrund for, og det er forståeligt, at den nordjyske befolkning reagerer, som tilfældet er. Den universitetsforening, der for nylig er dannet, har fået tilslutning fra meget store dele af befolkningen, fra alle kredse. Den nordjyske befolkning er træt af altid at komme bagefter, i anden række, og man er indstillet på at gøre, hvad der er muligt for at give denne landsdels unge samme muligheder for videre uddannelse, som man på Sjælland har haft gennem mange år.

Under disse omstændigheder vil jeg gerne opfordre undervisningsministeren til at stille et ændringsforslag, der går ud på at opfylde de ønsker, der er fremsat fra Nordjyllands universitetsforenings medlemmer. Gør undervisningsministeren ikke dette, må jeg opfordre det udvalg, der skal behandle lovforslaget, til at udvirke en påbegyndelse af et universitetscenter i Ålborg hurtigst muligt.

Adam Møller: Som jeg allerede gjorde opmærksom på, da tinget i sidste folketings-samling drøftede placeringen af universitetscentre, kan jeg ikke tilslutte mig tanken om fortsat at udskyde afgørelsen af placeringen af det påtænkte universitetscenter i det sydlige Jylland.

Som regeringens motivering for fortsat udskydelse anføres i lovforslagets bemærkninger de væsentlige investeringer, der skal foretages bl. a. ved universitetet i København, ligesom der henvises til, at det her behandlede lovforslag forudsætter etablering af et universitetscenter i Roskilde. Det er rigtigt, at der til gennemførelse af disse planer kræves endog meget betydelige beløb, men det er en mager trøst for de jyske landsdele, der i årevis har lidt under mangel på højere uddannelsesmuligheder, at der nu sker yderligere udbygning af uddannelsesmulighederne i København og i dens nærmere omegn, medens det sydlige og vestlige Jylland stadig forsømmes.

[Adam Møller.]

For befolkningen i de forsømte områder er det en stor belastning at skulle sende de unge uddannelsessøgende helt bort fra den landsdel, hvor de er vokset op, og hvor de har deres hjem, og det er ikke for stærkt sagt, at det af befolkningen i Sydvestjylland føles som en diskriminering.

Forslagets § 3 vil i Vestjylland blive opfattet som en kold skulder til de vide kredse, der i denne landsdel har gjort et betydeligt og uegennyttigt arbejde for at modne det politiske klima for handling i overensstemmelse med det forslag om placering af et universitetscenter i Ribe-Esbjergområdet, som planlægningsrådet for de højere uddannelser stillede allerede i 1967. Den første forudsætning for handling er at træffe en beslutning, og det forekommer mig rimeligt, at folketinget nu i denne samling træffer en beslutning om at oprette et universitetscenter i Ribe-Esbjergområdet. Jeg har tidligere fremhævet, at det langt fra er for tidligt at træffe en principbeslutning nu.

En række af de vanskeligheder, vi har med udbygningen af den højere uddannelse, skyldes vel i virkeligheden for sen og for dårlig planlægning, og disse erfaringer opfordrer ikke til fortsat ubeslutsomhed og mangel på rettidig planlægning. Jeg vil derfor henstille, at man under udvalgsarbejdet arbejder på at ændre lovforslaget således, at der træffes beslutning om placering af universitetscenteret i Sydvestjylland, og at der af undervisningsministeren nedsættes en planlægningsgruppe til at forberede det videre arbejde. De bevillinger, der vil være påkrævet til en sådan planlægningsgruppes arbejde, vil være som en dråbe i havet i forhold til de kæmpesummer, der anvendes i Østdanmark til universitetsformål, og beslutning om placering vil være helt gratis nu og vil på længere sigt spare betydelige summer både for staten og for det pågældende amt og de berørte bykommuner.

Jeg skal henstille, at udvalget tager disse synspunkter i betragtning og derved på

længere sigt undgår en fortsat forvriddning af uddannelsesmulighederne i den østlige og den vestlige del af landet.

Risgaard Knudsen: Spørgsmålet om udbygningen af universitetskapaciteten har i de seneste måneder været livligt kommenteret, og det er forståeligt ikke mindst på baggrund af de synspunkter, som bl. a. undervisningsministeren har forfægtet. Her på det sidste har ministeren ganske vist været i skred, men ikke tilstrækkeligt, og bag mig har jeg samtlige nordjyske socialdemokratiske folketingsmedlemmer, når jeg her i dag beklager, at der ikke i det foreliggende lovforslag siges noget virkelig konstant vedrørende bl. a. oprettelsen af et universitetscenter i Ålborg.

Undervisningsministeren burde i langt større udstrækning have tilgodeset de jyske universitetsinteresser, og vi står i høj grad uforstående over for, at regeringen er parat til i denne sag at tromle ministerens vilje igennem. Det bør imidlertid ikke ske. Derfor er der også grund til at udtale håb om, at de medlemmer af regeringspartiernes folketingsgrupper, der faktisk finder ministerens lovforslag uacceptabelt, må få held til, at vi her i tinget får en virkelig fri forhandling af lovforslaget.

Jeg skal heller ikke skjule, at det i høj grad er uforståeligt, at regeringen ønsker de nye universitetscentre prioriteret på en sådan måde, at der i realiteten bliver tale om at modarbejde de bestræbelser, som i hvert fald hidtil har været udfoldet for at opnå en spredning af befolknings- og erhvervsudviklingen og lige uddannelsesmuligheder for de unge landet over. Det af undervisningsministeren her i tinget den 14. marts i år fremsatte forslag til lov om centre for højere uddannelse var således også udtryk for, at ministeren allerede på daværende tidspunkt havde regeringens tilslutning til at prioritere universitetsudbygningen øst for Store-Bælt meget stærkt i forhold til udbygningen vest for Store-Bælt, og lovforslaget, som vi behandler i dag, er

[Risgaard Knudsen.]

desværre udtryk for det samme. Af lovforslaget fremgår det jo ganske klart, at det fjerde universitet skal ligge i Roskilde, og det til trods for at der for Roskilde ikke foreligger noget håndgribeligt.

For Ålborgs vedkommende forholder det sig derimod helt anderledes. Derfor er det også beklageligt, at undervisningsministeren ved udarbejdelsen af lovforslaget ikke i langt større udstrækning har tilgodeset ønskerne ude i befolkningen om en betydelig stærkere prioritering af universitetsudbygningen vest for Store-Bælt. For selv om det af ministerens skriftlige fremsættelse fremgår, at en planlægningsgruppe vil blive anmodet om at tilrettelægge sit arbejde således, at etableringen af et universitetscenter i Ålborg kan påbegyndes i 1975, bør man ikke se bort fra, at det derimod af lovforslaget klart fremgår, at regeringen fortsat er besluttet på at placere det fjerde universitet i Roskilde. Når så hertil kommer, at det foreliggende lovforslag hverken tidsmæssigt eller bevillingsmæssigt indeholder noget konkret vedrørende placeringen af et universitet i Ålborg, er det forståeligt, at man i Nordjylland finder undervisningsministerens lovforslag om universitetsbyggeri utilfredsstillende.

Allerede af den grund, at der i lovforslaget ikke sættes tidsfrist for, hvornår der kan ventes praktiske resultater, har man efter alt at dømme lov til at antage, at bemærkningerne til lovforslaget om, at der oprettes et universitetscenter i Ålborg, bygger på et aldeles løst grundlag. Et så løst grundlag kunne måske have været godtaget, såfremt der havde været tillid til den politiske vilje til at nå et resultat. Denne tillid kan i betragtning af hele sagens hidtidige forløb såvel i regeringen som i regeringspartiernes folketingsgrupper vel være på et meget lille sted.

Vi har jo også undervisningsministerens eget ord for, at kommer udbygningen først i gang i Roskilde, kan hverken Sydjylland eller Nordjylland foreløbig komme i betragtning. Ved fremsættelsen af lovforslaget den 14. marts i år blev dette nemlig klart tilkendegivet af ministeren. På denne baggrund tyder det reviderede lovforslag i høj grad på, at det kun er et forsøg på at føre

det nordjyske universitetsarbejde bag lyset, og jeg er heller ikke i tvivl om, at mange føler, at Nordjylland her er blevet holdt for nar.

Jeg skal heller ikke skjule, at jeg fuldt ud forstår hr. Søren Jensen, når hr. Søren Jensen i en samtale med Aalborg Amtstidende for onsdag den 10. december efterlyser klare tilsagn fra ministerens side. Med formandens tilladelse vil jeg gerne citere hr. Søren Jensen, som bl. a. udtalte:

„Det primære må være, at undervisningsministeren nu i forslaget indsætter en garanti, tids- og bevillingsmæssigt.“

Eller også må han fra folketingets talerstol med de tre regeringspartiers tilslutning erklære sig på en så konkret måde om disse vitale punkter, at der intet er at misforstå.“

Og hr. Søren Jensen siger videre:

„Der er intet ved et tilsagn om et nordjysk universitetscenter, hvis der ikke er bevilling knyttet til løftet. Lader Nordjylland sig spise af på den måde, vil det gå Ålborg, som det gik Odense i spørgsmålet om landbohøjskolen.“

Det vil også glæde samtlige nordjyske socialdemokratiske folketingsmedlemmer, såfremt ministeren her i dag fra folketingets talerstol vil afgive den erklæring, som det ærede medlem hr. Søren Jensen her forleden har efterlyst i Aalborg Amtstidende.

Nu ser jeg ganske vist, at formanden for den konservative folketingsgruppe, hr. Stetter, i Aalborg Amtstidende for onsdag den 10. december advarer universitetssagens forkæmpere i Nordjylland mod at spænde buen for hårdt. Jeg ser derfor gerne, om hr. Stetter her i dag fra tingets talerstol nærmere vil uddybe denne advarsel. Og jeg kan allerede spørge hr. Stetter: Er det et forsøg på at standse den voksende uro i Nordjylland? Eller er der tale om en trussel, og i bekræftende fald en trussel om hvad? Jeg forstår i øvrigt, at hr. Stetter her på det sidste har ændret opfattelse. Hvad kan mon årsagen hertil egentlig være? Den 17. april i år udtalte hr. Stetter her i tinget ifølge fortrykket, sp. 5761 og spalte 5762 bl. a.:

„Jeg protesterer mod lovforslagets § 1 om, at undervisningsministeren bemyndiges til at oprette et center for højere

[Risgaard Knudsen.]

uddannelse og forskning ved Roskilde, altså bemyndiges til at oprette et nyt universitet i hovedstadsområdet.“

Hr. Stetter sagde ved samme lejlighed endvidere,

„at nordjydernes ønske om at få det fjerde universitet skal imødekommes.“

Jeg vil sætte pris på, såfremt hr. Stetter i dag her fra tingets talerstol nærmere vil forklare, hvorfor Nordjyllands ønske om at få det fjerde universitet nu pludselig ikke skal imødekommes. Jeg kunne også tænke mig at få nærmere oplyst, hvorfor hr. Stetter ikke længere protesterer imod, at det fjerde universitet placeres i Roskilde.

Husker jeg rigtigt, var hr. Stetters protest den 17. april i år også fremsat på vegne af det ærede medlem hr. Erik Hansen (Ålborg amt). Det kunne være rart her ved lovforslagets første behandling også at få oplysning om, hvorvidt hr. Erik Hansen (Ålborg amt) i dag er af den samme opfattelse, som hr. Stetter er.

Når formanden for Nordjyllands universitetsforening, tidligere medlem af det høje ting hr. Alfred Bøgh, forleden ved en generalforsamling i universitetsforeningen ifølge Aalborg Amtstidende for den 9. december skal have udtalt, at det kan ikke være meningen at spise Nordjylland af med vage antydninger, må jeg sige for mit eget vedkommende, at jeg er enig med hr. Alfred Bøgh i denne udtalelse. Det er blot beklageligt, at disse udtalelser endnu ikke har gjort det rigtige indtryk i venstres gruppe, som hr. Alfred Bøgh har været medlem af gennem en lang årrække.

Per Hækkerup: Det har allerede været fremhævet af flere talere i denne debat, at undervisningsministerens lovforslag nødvendigvis har udløst og i stigende grad vil udløse utilfredshed i det jyske område og utvivlsomt også på Fyn. Jeg vil også tro, at man forskellige steder på Sjælland og Lolland-Falster vil finde, at den løsning, ministeren her har fundet frem til, ikke imødekommer de helt rimelige og berettigede interesser, man har i disse dele af landet.

Ministeren er jo overordentlig håndfast, så snart det drejer sig om at varetage Københavns universitets interesser. Efter nogen tids overvejelser handles der fast og

bestemt. Jeg ved ikke, hvilke fremgangsmåder man har anvendt inden for de tre regeringspartiers grupper — stokkemetoder anvender man vel ikke — men det er da i hvert fald lykkedes ministeren, må jeg gå ud fra, at få disse gruppers tilladelse til at fremsætte et lovforslag, der så ensidigt begunstiger en meget begrænset del af vort land, og tilsidesætter ganske betragtelige interesser i den øvrige del af landet.

Jeg vil understrege, at det føles så meget desto mere urimeligt, som det jo først og fremmest er den opvoksende generation, der på den måde er udsat for en forskelsbehandling alt efter, hvor deres bopæl er. Og det er mig aldeles ubegribeligt, at ministeren har kunnet få sig selv til at fremsætte et forslag, der så vidt jeg kan skønne må siges at være særdeles uafbalanceret.

Andre har talt for det nordjyske universitet. Hr. Adam Møller gjorde nogle bemærkninger om et universitet i Ribe-Esbjergområdet. Jeg vil også gerne støtte det forslag, som fra Esbjerg-Ribeområdet har været fremsat om oprettelsen af et universitet her. Det vides jo, at dette forslag har de sagkyndiges tilslutning, at man blandt de sagkyndige efter grundige drøftelser er nået frem til, at den rette placering for det sjette universitet skulle være Ribe-Esbjergområdet. Jeg skal ikke nærmere fordybe mig i argumentationen herfor, men henviser til de sagkyndiges betragtninger. Men jeg mener, det må være en uigenkaldelig forpligtelse for det høje ting, at disse lovforslag ikke forlader tinget, uden at vi har truffet en afgørelse om, hvor det sydjyske universitet skal ligge. Det kan ikke være rimeligt, at man holder et så væsentligt landområde i usikkerhed om, hvorledes deres fremtidige investeringspolitik og planlægningspolitik skal tilrettelægges, og jeg må ærligt tilstå, at ministerens begrundelse for ikke at anbefale eller foreslå en konkret stillingtagen forekommer særdeles ejendommelig.

Ministeren siger, at de øvrige universitetsplaner har lagt så stærkt beslag på de økonomiske ressourcer i de nærmeste år, at det vil være rigtigt at udskyde afgørelsen af placeringen af et universitetscenter i det sydlige Jylland. Det kan ministeren ikke mene. Det er mig fuldstændig ubegribeligt, at ministeren har kunnet få sig selv til at skrive det, for det er jo — jeg må ikke

[For Hækkerup.]

bruge uparlamentariske udtryk — noget af det mest uovervejede, jeg længe har set fra ministerhånd. Det beklager jeg dybt, for jeg respekterer ellers ministeren højt. Jeg forstår, at ministeren må have været forfærdelig trængt i sine bestræbelser for at sikre Københavns prioritetsstilling, når han har kunnet få sig selv til at skrive sådan noget, som vi i almindelig dansk sprogbrug ville kalde noget sludder.

Ministeren ved jo, at hvis man vælger den løsning, som jeg hidtil har forstået ministeren er tilhænger af, nemlig Ribe-Esbjergområdet, vil der netop ikke blive tale om udgifter af nogen som helst betydning i de nærmeste år. Ministeren ved, at de planer, man har udarbejdet for et universitet placeret i Ribe-Esbjergområdet, jo netop tilsigter, at man skal begynde overordentlig småt og efterhånden udbygge forudsætningerne sådan, at man i løbet af en 15-årig periode frem til 1985 skulle være nået dertil, hvor man egentlig kunne gå i gang med at etablere et universitet. Det vil sige, at det er ikke statskassen, der bliver belastet i de nærmeste år; det er de lokale myndigheder, det er de lokale kommuner og de lokale interesserede kredse, der kommer til at bære udgifterne, hvis man giver grønt lys, det vil sige, hvis man træffer en beslutning om, at her skal det fremtidige universitetscenter placeres. Men man kan ikke forvente, at man kan blive ved med at få disse kredse til at arbejde med dette vigtige problem for den ungdom, der bor i dette område, hvis man bliver ved med at udskyde afgørelsen.

Jeg er så enig med, jeg tror, det var hr. Morten Lange, der sagde, at der er jo ingen tvivl, vi har alle sammen eller da næsten alle sammen her i salen i forvejen taget vort standpunkt, vi ved hver for sig, hvad vi vil stemme for med hensyn til det sydjyske universitets placering. Ministeren kan jo bare tillade os, tillade sine grupper, at de får lov til at stemme om det. Skal det virkelig gøres til et partipolitisk spørgsmål? Skal det gøres til et politisk stridsspørgsmål, det, som dog må være et rent sagligt anliggende? Når vi er enige om, at der skal oprettes et sjette universitet i det sydlige Jylland, må placeringsspørgsmålet dog være et rent sagligt spørgsmål.

Jeg ved godt, at de konservative forsøger at lægge noget særligt politisk ind i det. Jeg mener, det er helt urimeligt; jeg mener, det bygger på helt forkerte forudsætninger og på en helt forkert tankegang. Jeg mener, at det må være en rent saglig bedømmelse af tingene, og når vi alle sammen mere eller mindre klart har taget vort standpunkt i dette spørgsmål, lad os dog så få en afgørelse, hvor de enkelte grupper stiller gruppe-medlemmerne frit og lader dem stemme efter, hvad de finder er det sagligt rigtige.

Jeg vil derfor så kraftigt, som jeg kan, henstille til ministeren, at han vender tilbage til sit standpunkt, at der skal træffes en afgørelse nu, at han gør det af hensyn til de områder, der vil blive berørt af en sådan afgørelse, at han gør det af hensyn til investeringsplaner og planlægning i disse områder, og at han gør det af hensyn til den ungdom, der som ungdommen i andre områder også har krav på hurtigst muligt, så hurtigt som det nu er gørligt, at få en reel uddannelsesmæssig ligestilling med ungdommen øst for Store-Bælt.

Tastesen: Da man i 1964 vedtog loven om et universitet i Odense, havde vi i Sydjylland den opfattelse, at det fjerde universitetscenter skulle placeres i det sydlige Jylland. Vi havde dengang god grund til at være optimister. Næsten alle partiernes ordførere udtalte sig ved forslaget's første behandling den 7. marts 1964 positivt over for ønsket om oprettelsen af et humanistisk fakultet i Sydjylland, og på et direkte spørgsmål fra hr. Gottschalck-Hansen svarede den daværende undervisningsminister, hr. K. Helveg Petersen (Folketingstidende 1963-64, spalte 4387):

„For mig at se er der intet i vejen for, at man kan påbegynde opbygningen af et humanistisk fakultet i Sydjylland meget snart.“

På denne baggrund er det for os i Sydjylland en meget stor skuffelse, at regeringsforslaget giver udtryk for, at der først om mange år kan blive tale om et universitetscenter i det sydlige Jylland. Den nuværende regering har ganske enkelt svigtet de gyldne løfter fra 1964.

Jeg har bemærket mig, at mit partis ord-

[Tastesen.]

fører, hr. K. B. Andersen, og det gælder også hr. Per Hækkerup, ønskede en afgørelse af placeringsspørgsmålet i Sydjylland allerede på nuværende tidspunkt. Jeg vil hertil sige, at hvis vi kan overbevise regeringen om, at Ålborg skal indtage den plads i lovforslaget, som man har tiltænkt Roskilde, og hvis vi kan overbevise regeringen om, at Sydjylland skal indtage den plads i lovforslaget, som man har tiltænkt Ålborg, ja, så er jeg enig med hr. K. B. Andersen og hr. Per Hækkerup om, at vi bør træffe en afgørelse på nuværende tidspunkt. Men da vi desværre ikke kan få besked fra regeringen — det kunne selvfølgelig være godt, hvis vi fik det, men meget tyder på, at vi ikke vil få besked om det i denne samling — om, hvornår man vil gå i gang i Sydjylland, er vi 6 medlemmer fra det sydjske område repræsenterende både socialdemokratiet og SF, der har den opfattelse, at man ikke bør træffe en placeringssag nu. De 6 medlemmer er: hr. Gorrén, der jo er formand for Sønderjysk Universitetsforening, hr. Teichert, hr. Lindberg, hr. K. J. Mortensen, fru Gunhild Due og mig selv.

Vi kunne nemt komme til at foretage en fejlplacering. Jeg tror ikke så stærkt på, at sagkundskaben altid har ret, som hr. Per Hækkerup gav udtryk for. Vi kan jo bare tage et par eksempler. Landbohøjskolens placering i Odense måtte man opgive. Spørgsmålet om en lufthavn i Esbjerg traf man beslutning om på et meget tidligt tidspunkt; der er noget, der taler for, at udviklingen er løbet fra den. Jeg vil advare imod, at man træffer beslutning om placeringen på et for tidligt tidspunkt, det kan vise sig at være en fejlplacering.

Vi må også tænke på den markedspolitiske udvikling. Vi ved ikke, hvad der sker her. Der er en udvikling undervejs, hvor vi måske bliver mere integreret i fællesmarkedet, og det kan vel også spille sin rolle, når man til sin tid skal træffe beslutning om, hvor det sydjske universitet skal placeres. Skal vi vente i mange år, 30 år måske, inden det bliver alvor, ja, så er der ingen grund til at træffe beslutning nu; men kan vi overbevise regeringen om, at Sydjylland skal prioriteres bedre, er det en anden sag.

(Kort bemærkning).

Morten Lange: For god ordens skyld gør jeg hr. Tastesen opmærksom på, at sagkundskaben ikke mente, der skulle placeres en landbohøjskoleafdeling i Odense. Derfor kan det godt ske, det havde været en fornuftig idé.

Amtoft: Til det lovforslag, som her er til behandling, vil jeg gerne på hr. Erik Hansen (Ålborg amt)s og egne vegne knytte nogle få bemærkninger.

Tidligere talere i denne sag har allerede været inde på den totale overbelastning af Københavns universitet, og at det derfor er meget nødvendigt, at der sker en hurtig udbygning af universitetet i København. Jeg er enig i dette synspunkt og også i, at der snarest må opbygges et universitetscenter i Roskilde. Det er allerede oplyst, at antallet af unge fra Nordjylland på universiteterne procentvis er langt færre end fra andre dele af Danmark. Placeringen af et universitetscenter i Ålborg vil ganske afgjort afhjælpe dette misforhold, og jeg kan derfor kun takke undervisningsministeren, fordi han i forelæggelsestalen har oplyst, at opbygningen af centeret i Ålborg skal påbegyndes i 1975. Naturligvis havde jeg hellere set, at planlægningsarbejdet havde været påbegyndt så tidligt, at opbygningsarbejdet kunne påbegyndes på et tidligere tidspunkt. Den største fare er imidlertid, at kapaciteten i universiteterne øst for Storebælt bliver for stor i forhold til studentertallet i denne del af landet. Jeg vil gerne henstille til det kommende folketingsudvalg, at man er meget opmærksom på dette forhold.

Holst: Et forslag som det foreliggende kalder på mange interesser og mange synspunkter. Jeg har prøvet at granske mine egne grunde til at gå herop i dag og prøvet at se på, om det udelukkende var lokalpatriotiske synspunkter, der fik mig til at stille mig tvivlende over for den meget bastante afgørelse, der ligger i forslaget. Jeg synes ikke, det udelukkende er lokalpatriotiske synspunkter. Jeg synes, at det, der må ligge til grund for en vurdering af, om det foreliggende forslag hviler på et rigtigt grundlag, må være, om det tilgodeser de

[Holst.]

forhold, vi kan regne med der vil være i fremtiden her i Danmark. Det er et forslag, som er meget mere fremtidsbindende end mange af de andre forslag, vi har beskæftiget os med. Det er samtidig et forslag, der efter min mening ikke tager tilstrækkelig hensyn til, at vi for fremtiden må regne med helt andre undervisningsmuligheder, andre former for efteruddannelse og andre former for landets helhedsudvikling. Når jeg kigger på det forslag, vi taler om, så må jeg sige til mig selv, at dette forslag rent geografisk ikke tager hensyn til en helhedsudvikling i landet, det tager hensyn til en akse, der går fra København over Odense til Århus.

Når vi ved, hvorledes vi allerede i dag har kæmpemæssige problemer inde omkring København, så forekommer det meget ejendommeligt, at man vil udvide disse problemer i takt med udvidelsen af den bygningsmæssige placering af universitetet. Man placerer nemlig ganske enkelt universitetet i Roskilde, 30 km fra det nuværende universitet, i et område, om hvilket vi med en meget høj grad af sikkerhed kan sige, at det for fremtiden vil være en forstad til København.

Jeg er glad for, at der i beretningen, som følger med forslaget, af et mindretal, af socialdemokratiet, er givet udtryk for en vis tvivl, idet man direkte siger, at man ikke finder, at det materiale, der har været forelagt udvalget, i tilstrækkelig grad har kunnet give en udtømmende belysning af alle problemerne i forbindelse med placeringen af universitetet ved Roskilde. Man mener derfor, at en stillingtagen til den endelige placering her på Sjælland måske i højere grad burde hvile på ajourførte realitetsundersøgelser. I en sådan realitetsundersøgelse må, naturnødvendigt havde jeg nær sagt, Næstved komme med ind i billedet.

Ser jeg på beretningen fra udvalget angående forslag til lov om centre for højere uddannelse og Københavns universitets placering, en beretning, der er afgivet så sent som den 30. september i år, så ser jeg, at et af de spørgsmål, udvalget har behandlet, er: hvilke undersøgelser er der foretaget af andre placeringsmuligheder for et center på Sjælland uden for Roskilde? Og dér tør jeg

jo nok sige, at der ikke bliver taget hensyn til min kritiske sans, når jeg ser det svar, som undervisningsministeren har givet. Et vagere og et mindre velovervejet svar skal man vel trods alt lede længe efter, selv i den række af meget, meget tynde svar, der er givet på mange andre spørgsmål. Der svares direkte for Næstveds vedkommende, at man har undersøgt mulighederne for at tage Næstved i betragtning som universitetscenter, men at det vil være mindre velplaceret. Den trafikale betjening af det nord-, syd-, og østlige Sjælland er ikke tilstrækkelig god. Det andet argument er, at der desuden ikke er det fornødne befolkningsgrundlag, idet der kun bor 22.000. Jeg er næsten nødt til at sige, at det meget tydeligt er blevet gjort klart, at Næstved i dag har 32.000 indbyggere, at man i den allernærmeste fremtid, i 1980, vil komme op på ca. 40.000-45.000, og at selve Næstved i år 2000 vil nå op på ca. 60.000 mennesker. Derved undgår man den risiko, der kan være forbundet med at have et universitetsmiljø, der i overvejende grad farver det område, universitetet ligger i. Selve rekrutteringsgrundlaget for Næstved er der gjort meget nøje rede for i en brochure nede fra Næstved. Man er kommet til, at man dér kunne dække et befolkningsgrundlag på ca. 1/2 mill. Ser man samtidig på de trafikale muligheder, så må vi sige, at der ved individuel transport er mulighed for inden for en time at dække 90 pct. af den sydlige del af Sjælland og Lolland og Falster.

Det må være muligt at tage udviklingsmæssige principper i betragtning, når man placerer et universitet. Ser vi på universitetsstudiefrekvensen for Lolland, Falster og Sydsjælland, så ligger den på 0,59 mod en tilsvarende frekvens herinde i Københavnsområdet på 1,42. Dette må jeg direkte kunne aflæse som en interessebetonet vurdering af mulighederne for fremtidens ungdom i de områder. Det kan ikke være forventeligt, at der skulle være en intelligensforskel, der kunne begrunde, at procenten er over det dobbelte her i København.

Jeg vil altså meget gerne opfordre til, at man endnu en gang overvejer mulighederne for at lave et ultraditionelt universitet. Rektor Mogens Fog har jo flere gange været inde på, at det, man måske nok skulle satse i højere grad på, var specialiserede universi-

[Holst.]
teter, et utraditionelt universitet, et universitet, der i højere grad kunne imødekomme de fremtidsmuligheder, man vil få på det undervisningsmæssige område.

Må jeg slutte med direkte at anbefale, at det udvalg, der trods alt skal arbejde videre med disse tanker, i højere grad skriver sig bag øret det, der er fremkommet i mindretalsudtalelsen fra socialdemokratiet, nemlig at man prøver at vurdere, om det materiale, der ligger til grund for placeringen i Roskilde, er tilstrækkeligt udtømmende, og om alternative muligheder her på Sjælland har været undersøgt i tilstrækkelig dybtgående grad. Og her vil jeg gerne pege på, at der i besøget omkring Næstved deltog meget få udvalgsmedlemmer. Jeg tager det som udtryk for, at disse udvalgsmedlemmer var stærkt optaget andre steder, og ikke som udtryk for den forudindtagne stilling, man kunne have til et universitet nede omkring Næstved.

Knud Nielsen: Som hr. Per Hækkerup allerede har gjort opmærksom på, siger undervisningsministeren i bemærkningerne til lovforslaget, at der er lagt så meget beslag på økonomiske ressourcer i de nærmeste år, at det ville være rigtigst at udskyde afgørelsen af placeringen af et universitetscenter i det sydlige Jylland, og jeg kan give hr. Per Hækkerup helt ret i hans bedømmelse af dette argument. Der er jo her tale om en stærkt svigtende logik i hvert fald. Det må være rigtigst, som også mit partis ordfører har gjort, at gøre opmærksom på, at det, at man nu træffer afgørelse om placeringen af dette universitetscenter, ikke lægger beslag på yderligere ressourcer, men at det tværtimod vil indebære besparelser, idet man derved dels kan undgå fejlinvesteringer, dels kan undgå spild af penge, tid og kræfter til propaganda i de områder, som måske om 20, 30 eller 40 år ikke får det pågældende universitetscenter. Det forekommer mig, at der på så mange andre områder i landsdelen er god og bedre brug for disse penge, denne tid og disse kræfter. Jeg må derfor erklære mig uenig med mine sønderjyske kolleger og tage rent saglig stilling til spørgsmålet om tidspunktet for afgørelsen af placeringen. Jeg mener, at denne afgørelse bør træffes nu. Og så vil

jeg naturligvis i øvrigt stærkt deltage i beklagelsen af, at Sønderjylland ikke har fået en højere prioritering ved placeringen af universitetscentre, og understrege, at efter min opfattelse bør centeret ligge i det egentlige Sønderjylland.

Erik Hansen (Ålborg amt): De bemærkninger, som hr. Amtoft tidligere har fremført i denne debat, har også dækket, hvad der var mine synspunkter. Men når jeg alligevel føler, at jeg har nødig at tage ordet, så skyldes det alene de bemærkninger, som faldt fra hr. Risgaard Knudsens side, om, hvorvidt jeg var tilfreds med lovforslaget og de bemærkninger, som ministeren ledsagede lovforslaget med. Til det vil jeg gerne sige et helt klart: nej, det er jeg ikke. Der skulle efter min opfattelse have været hæftet en geografisk betingelse til, der skulle have været hæftet en mere fast dato på, end det er tilfældet i fremsættelsen, og der skulle have været knyttet penge til det. Men når vi står i den situation, at vi her har fået noget, der er bedre end det, vi tidligere har taget stilling til, så må jeg sige, at ethvert fremskridt — som dette er i den nordjyske universitetssag — at ethvert fremskridt af denne art bør støttes, og det vil også få min støtte.

Men når jeg er på denne talerstol, kan jeg ikke lade være med at gøre en enkelt bemærkning om hr. Risgaard Knudsens tale. Hr. Risgaard Knudsen gjorde det efter min opfattelse ret bemærkelsesværdige, at han gjorde opmærksom på, at han talte på de nordjyske socialdemokratiske folketingsmedlemmers vegne. Jeg er nødt til, efter at denne uklarhed er bragt ind i debatten, at spørge hr. Risgaard Knudsen: kan det virkelig være tilfældet, at socialdemokratiet ikke bakker den nordjyske tanke op lænere? Forholder det sig således, at hr. Risgaard Knudsen alene sammen med de i Nordjylland valgte socialdemokratiske folketingsmedlemmer bakker den nordjyske universitetstanke op, og at man ikke skal vente støtte fra socialdemokrater valgt i den øvrige del af landet?

Stetter: Jeg har altid arbejdet for etablering af et universitetscenter i Nordjylland. Min protest i april måned gjaldt undervisningsministerens forslag af 14. marts. Jeg

[Stetter.]

og mange andre har siden arbejdet på at nå et andet resultat. Der er tale om et kompromis; jeg er nogenlunde tilfreds med det resultat, som er nået; det kan jeg gå ind for, og det kan jeg anbefale tinget at gå ind for. Jeg og alle andre ansvarlige mener, at undervisningen ved det kommende universitetscenter i Ålborg skal være af kvalitet, og derfor skal der være en nogenlunde rimelig tidsfrist for oprettelsen af dette center.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Jeg vil gerne begynde med at sige et par bemærkninger om forslaget om bevillingerne på 385 mill. kr. til Odense universitet i tiden frem til 1978. Det er blevet sagt flere gange under debatten her, at der har været tale om at nedskære bevillingerne til Odense universitet. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det ikke er rigtigt. Der er i centerloven, altså rammeloven for udbygning af universiteterne, afsat et beløb omregnet til nutidig byggeindeks på omkring 280 mill. kr., og det er efter forslaget forudsat, at der indtil 1976, når den lov udløber, skal anvendes 310 mill. kr. og derudover 75 mill. kr. indtil 1. april 1978, når første etape af Odense universitet skal være udbygget.

Det, der har været tale om, er, at man har modificeret konkurrenceprojektet. Det viste sig ved den nærmere gennemgang af dette projekt, ved udarbejdelsen af beregninger over, hvad det ville koste, at det var væsentligt dyrere, end man havde forudset. Ikke 472 mill. kr., som er blevet nævnt her, men skønnet til 457 mill. kr., og det, som regeringen og undervisningsministeriet besluttede i juni måned i år, var, at en arbejdsgruppe skulle gå projektet igennem med henblik på at reducere udgifterne til det. Det var det arbejde, som meget hurtigt, meget dygtigt og meget energisk blev udført i juli og august måned af den nedsatte arbejdsgruppe, og det lykkedes ved denne bearbejdelse af det vindende konkurrenceprojekt at modificere det således, at udgifterne kunne bringes ned, uden at man forringede projektet i forhold til den undervisning og den forskning, som skal drives på Odense universitet.

Og ud fra en afvejning af de foreliggende økonomiske muligheder har regeringen altså besluttet at foreslå en beløbsramme

fastlagt til udbygningen af Odense universitet på 385 mill. kr. indtil 1. april 1978. Det vil ikke forringe mulighederne for at virkeliggøre de centertanker, som er knyttet til konkurrenceprojektet, og det vil ikke forsinke optagningen af studenter; ja, undskyld udtrykket, det er vist ikke ganske godt; men det vil altså ikke forhindre at man kan tage det antal studenter ind, som har været forudsat hele tiden. De midlertidige bygninger, som er i brug, og som yderligere vil blive taget i brug, vil senere kunne anvendes til nye institutioner, som måtte blive knyttet til centeret, indtil de kan få mere varige bygninger.

Det er altså en ændring af projektet, som ikke ødelægger dets egentlige idé, og der er foretaget en begrænsning af udgifterne under hensyn til de mange andre store anlægsarbejder, som skal foretages, og som gør det nødvendigt at anlægge en økonomisk vurdering også i sådanne tilfælde.

Der næst vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger til forslaget om Københavns universitets placering og universitetscentrene, og jeg vil egentlig gerne gøre det ved at sige tak til ordførerne for partierne, som har talt her i dag, sige tak, fordi jeg har en fornemmelse af, at der i de udtalelser, der er faldet, ligger en vilje til at drøfte disse ting igennem og til at prøve at nå frem til nu at få gennemført den afklaring af disse problemer, som er så nødvendig. Der er naturligvis fremsat kritiske bemærkninger, ikke mindst af hr. K. B. Andersen, og jeg skal imødegå et par af disse.

Hr. K. B. Andersen kritiserede stærkt, at vi ikke har nedsat en planlægningsgruppe for et Roskildecener. Jeg erkender da, at havde vi i dag stået med et arbejde, som en planlægningsgruppe havde udført med hensyn til Roskilde, så havde vi været nærmere ved realiseringen af Roskilde universitetscenter, men jeg har haft den opfattelse og har den stadig væk, at på baggrund af de meget store divergenser, der har været om Roskildecenrets placering, ville det ikke være korrekt at gå i gang med indgående planlægning. Det måtte være korrekt, parlamentarisk korrekt, at afvente den egentlige stillingtagen fra folketingets side, før man gik ind i virkeligt planlægningsarbejde, planlægning af arealerhvervelse o. lign. Vi har i ministeriet, som det også

[Undervisningsministeren.]

vil fremgå af de udførlige bemærkninger til forslaget, vore tanker om, hvad der i første række skal placeres i et center ved Roskilde, og jeg kan som svar til fru Grethe Philip sige, at der fra den matematisk-fysiske faggruppe ved Københavns universitet foreligger en besvarelse af de spørgsmål, som er blevet rejst under udvalgsdebatten, og den henvendelse, jeg som følge deraf rettede til fakultetet, en besvarelse, som er positiv over for tanken om universitetscentret ved Roskilde.

Hr. Morten Lange har i øvrigt allerede været inde på dette og besvaret en del af spørgsmålet. Jeg skal føje til, at denne redegørelse, som er fremsendt gennem Københavns universitets rektor, og som skal behandles i konsistorium, så vidt jeg erindrer, i næste uge, naturligvis vil blive tilstillet udvalget. Det samme gælder den rapport, som styringsgruppen har afgivet vedrørende mulighederne for at skaffe et areal til Københavns universitet i Kalvebod-Amager området eller nærmere betegnet det, der hedder Kalvebodkilen. Denne rapport skulle efter planerne afgives til ministeriet ved december månedens begyndelse, og det blev den også. Jeg beklager, at det ikke har været muligt til denne debat at have den trykt i så stort et antal, at alle folketingets medlemmer kunne få den i dag. Jeg har sørget for, at den er sendt til partierne, således at ordførerne ved debatten her i dag har kunnet gøre sig bekendt med den, hvis der har været tid til det, og man har haft interesse for det; men så snart den foreligger trykt, vil den blive tilstillet alle tingets medlemmer.

Jeg skal derfor heller ikke sige meget om rapporten i dag, blot gøre opmærksom på, at den viser, at det vil være muligt i planer for en bebyggelse af Kalvebodkilen at indpasse et areal til Københavns universitet under visse meget væsentlige forudsætninger, som må afklares først. Det er allerede nævnt, at lufthavnens endelige placering er meget væsentlig. Det samme gælder trafik-

anlæg og i øvrigt de byplanmæssige dispositioner, der skal træffes, og den regionplanlægning, som skal finde sted i området.

Dernæst vil jeg gerne sige om prioriteringen: det er for regeringen en ganske afgørende ting, at man nu finder muligheder for at skabe bedre forhold for Københavns universitet. Jeg beder om, at man erindrer, at udgangspunktet for alle disse drøftelser, udgangspunktet for at få afgjort placeringen af uddannelsescentre, har sin rod både i tilgangen af nye studerende og ønsket om, at flere unge skal få adgang til uddannelse, men først og fremmest er udgangspunktet de meget, meget dårlige forhold, hvorunder Københavns universitet må arbejde og har måttet arbejde, og det er regeringens ønske, at man nu finder frem til den afgørelse, som kan skabe aflastning for Københavns universitet.

Og her må det sættes som det vigtigste og væsentligste, at man finder en aflastningsmulighed, og den må efter regeringens opfattelse findes ved, at man hurtigt kommer i gang med at etablere et uddannelsescenter, et universitetscenter, ved Roskilde, og derfor må dette universitetscenter have førsteprioritet. Hvad øvrige centre angår, vil jeg gerne sige, at med hensyn til Ålborg har der jo ikke på noget tidspunkt i og for sig været uenighed om, at de uddannelsesinstitutioner, som er i gang i Ålborg, skulle udbygges til et universitetscenter. Jeg har på baggrund af de drøftelser, der har været ført i udvalget i sommer, og som jeg ikke mener var nær så negative, som hr. K. B. Andersen ville gøre dem til — men det kan jo skyldes en forskellig vurdering af det — søgt at imødekomme synspunkter ved de bestemmelser, der findes i lovforslaget om planlægningsgruppen, og jeg har i forelæggelsestalen sagt, at planlægningsgruppen vil blive anmodet om at tilrettelægge sit arbejde således, at etableringen af universitetscentret kan påbegyndes i 1975. Og det hænger sammen med, at sådan som vi nu kan se universitetslovgivningen tone frem, vil året 1974-75 være det år, hvor man skal

[Undervisningsministeren.]

tage stilling til revision eller forlængelse eller videreudbygning af universitetslovgivningen og beløbene, der skal afsættes dertil. Denne revisionsbestemmelse findes i rammeloven, den findes i loven om Odense universitet. Jeg har på den baggrund sagt dette, og det står jeg ved.

Jeg må også henholde mig til det, som i bemærkningerne til forslaget er sagt om et universitetscenter i det sydlige Jylland. Vi får ved disse beslutninger, som vi skal træffe, og hvoraf den mest presserende vedrører Københavns universitet, meget store opgaver, som kræver meget væsentlige investeringer, og vi må lade dette indgå i vurderingen også.

Så skal jeg i øvrigt ikke gøre flere bemærkninger ved denne lejlighed. Jeg vil endnu en gang sige tak for den modtagelse, forslaget har fået. At der ville komme kritik, vidste jeg. At der også ville være hård kritik, havde jeg også regnet med. Jeg mener i de bemærkninger, der er gjort af ordførerne, at have sporet et ønske om og en vilje til at tage et udvalgsarbejde op og drøfte disse problemer igennem, også med det nye materiale, som vil kunne forelægges for udvalget nu her i december måned, og jeg vil gerne bidrage til, at vi kan få denne saglige drøftelse igennem i udvalget med henblik på en beslutning i denne samling.

K. B. Andersen: Jeg er ked af at måtte plage tinget med en rettelse, som skulle være overflødig, og også af, at den er overflødig. Det er udelukkende af hensyn til fortrykket, jeg er nødt til at sige det.

Hr. Erik Hansen (Ålborg amt) bør ved lejlighed tage et kursus i logik; der er så meget, man kan få kursus i, dette kan man bl. a. få kursus i under aftenskoleloven. Fordi hr. Risgaard Knudsen som en selvfølge siger, at alle de socialdemokratiske folketingsmænd i det område står bag Ålborgplanen, som fra starten er kørt frem på den måde, som den er af vort parti også i beretningen og i talen i dag, så er det jo ejendommeligt at slutte, at så er resten af gruppen imod. Jeg skal lade være at sige mere om det, det er for åbenbart; fordi radikale folketingsmænd på Ålborgegnen har svært ved at opfatte, hvad der bliver sagt, kunne det da ikke falde mig ind at slutte, at så

ikke også hele den øvrige radikale gruppe havde svært ved at opfatte, hvad der bliver sagt. Man kan da ikke argumentere på den måde. Men altså, dette være blot sagt.

Hr. Per Møller sagde, at vi fiskede politisk småmønt og overlod det saglige til andre. Jeg synes, hr. Per Møller skulle prøve at læse beretningen én gang til og i det hele taget se på denne sags behandling og se, hvem der har været saglig, og hvem der ikke har været det. Jeg tror ikke, at det var mere sagligt at anbringe Københavns universitet dér, hvor ministeren først ville have det anbragt, end dér, hvor vi har foreslået det anbragt. Jeg mener også, at det i høj grad er sagligt at sige de ting om Ålborg, som vi har sagt, og at det er i høj grad sagligt at sige de ting om en placering i det sydjyske område nu, hvor alene politiske grunde hindrer regeringspartierne i at tage samme stilling.

Hvis vi ville have fisket politisk enten stor- eller småmønt — jeg ved ikke rigtig, hvad mønter en værd i det foretagende — så havde vi f. eks. stillet et ændringsforslag, så havde vi fremkaldt en afstemning. Vi har omhyggeligt bevidst undgået enhver afstemning i denne sag hidtil for ikke at låse en situation, som vi vidste delte, skal vi så sige næsten alle partierne i denne sal. Det kunne vi meget nemt have fremkaldt. Det ønskede vi ikke, for vi ønskede ikke at fiske politisk småmønt på dette her. Derfor har vi ingen forslag stillet. Derfor har vi ingen ændringsforslag stillet. Derfor har vi ikke draget det frem i de principielle debatter. Derfor har vi holdt os til saglige fremførelser af vore forslag og sagt, at vi stadig var parat til samarbejde, og det er vi stadig trods hr. Per Møllers lidt ejendommelige indledning til det kommende samarbejde.

Vi må have årstallet for Ålborg ind i loven. Hr. Per Møller ville have det i betænkningen. Jeg er glad for, at flere af talerne har sagt: vi må have det ind i forslaget. Det er klart, og forslaget vil også komme enten fra ministerens side eller fra vores; det får vi se.

Fru Grethe Philip nævnte spørgsmålet om Københavns krav om omgående aflastning — det er vi jo alle enige om — og sagde, at det førte til Roskilde. Deroverfor er det, vi siger — for vi er jo ikke uenige om det med aflastningen: lad os nu få under-

[K. B. Andersen.]

søgt, hvad der kan ske, og hvor hurtigt det kan ske, på Amager. Lad os få undersøgt reelt de andre muligheder på Sjælland — jeg tænker på Næstved ikke mindst — efter at det har vist sig, at Roskilde ikke var så god en løsning, som mange af os har troet på. Vi har sagt, når vi taler om Ålborg: hvilke fag skal vi have frem i Ålborg, for at de kan aflaste København mest muligt? Vi har sagt, som jeg sagde før her: har ministeren mærket sig skrivelsen fra Odense universitet om, at man for relativt beskedne midler kan aflaste København meget væsentligt? Altså, jeg er enig med fru Grethe Philip, men mener i og for sig, at det kan føre, om jeg så må sige, lidt længere end til Roskilde, og det tror jeg sådan set ikke vi er uenige om; har jeg fortolket bemærkningen for hårdt, beklager jeg.

Dernæst sagde fru Grethe Philip, at hun troede, mange unge gerne ville være uafhængige af forældreboepælen. Det er jeg da i og for sig ikke uenig i, men der er nogle tal, som vi nu kommer til at bøje os for. Vi bad på et vist tidspunkt ministeriet om at få at vide, om man kunne se på tilgangen til videre uddannelse i Odenseområdet, at det, at der var kommet et universitet i Odense, påvirkede tallene. Og vi fik tal, der viste, at mens der havde været en lille stigning af studenter, der gik videre, på universiteter i landet som helhed, var der en stor stigning i Odense; mens der havde været en lille nedgang for de kvindelige studerende i landet som helhed, var der en meget stor opgang i Odense. Det tyder altså på, enten vi sådan principielt rigtig vil acceptere det eller ej, at det begribeligvis betyder noget, om der er nogenlunde nær til uddannelsesstedet, og sikkert ikke mindst for de forholdsvis studiefremmede hjem; jeg tror, at det ikke mindst netop dér betyder en hel del.

Hr. Morten Lange sagde, at Roskilde var den bedste placering øst for Store-Bælt. Det har hr. Morten Lange jo også sagt som medlem af planlægningsrådet, og det er planlægningsrådet, der har sagt det til udvalget, så det overrasker mig ikke, at hr. Morten Lange bekræfter sin opfattelse fra den anden side bordet. Men jeg er enig med hr. Holst i, at der ikke er noget materiale, der siger det, og det er derfor, jeg er ked af,

at vi ikke kan få ministeren til at undersøge det reelt. Jeg har godt set, at planlægningsrådet har fundet ud af — det ville jeg næsten have kunnet finde ud af uden planlægningsrådet — at de studenter, der bor i Nordsjælland, har lettere ved at komme til København end til Næstved. Det ville jeg stort set også skønne ud fra en umiddelbar betragtning. Men altså, jeg synes, ministeren skulle undersøge det lidt nøjere, for den betragtning er i hvert tilfælde for enkel.

Dernæst sagde ministeren, at der ikke var tale om en så stor nedskæring i Odense, som jeg nævnte. Nu får vi vel lejlighed til, går jeg ud fra, at mødes i Odense i morgen til høring, og så må vi vel hellere tage tiden til det dér end her, men jeg står her med betænkningen, og selvfølgelig er mine tal rigtige. Der står fra udvalgets side, at den reelle besparelse ned til de 422 mill. kr. er 50 mill. kr., fordi der nu er indbygget nogle andre ting deri. Det vil sige, at det sammenholdt med de nuværende 385 mill. kr. giver en reduktion på 87 mill. kr. — jeg sagde næsten 100, jeg retter det altså til 87 mill. kr. Selvfølgelig er det rigtigt, at det er mere end den besparelse, ministeren var inde på.

Men det, jeg meget gerne vil vide i udvalget — og det vil jeg gerne stille spørgsmål om allerede nu, så ministeren kan begynde at overveje det, for det synes jeg åbner nogle perspektiver for mange af vore anlægsarbejder — er dette: hvordan beskærer man et projekt — jeg har ikke sagt, om det er nødvendigt eller ikke, det må vi se på i sammenhængen — hvordan beskærer man et projekt med 87 mill. kr. uden på nogen måde, som vi fik at vide her før, at forringe noget som helst med hensyn til studie- eller forskningsforhold eller med hensyn til centrets idé? Det spørgsmål vil jeg meget gerne have besvaret, for dér må jo ligge nogle vældige muligheder i alle vore både sociale og uddannelsesmæssige projekter. Jeg håber, ministeren er i stand til at besvare det skriftligt og fyldigt, lige så godt som vi fik det i den korte generelle besvarelse her.

Til slut vil jeg blot gerne igen sige: jeg er ikke enig i, at der var forhandlingsklima i udvalget sidst. Jeg vil egentlig også gerne sige, for det må godt siges offentligt, at da vi kom til det sidste møde i udvalget, hvor nogle af os var så naive at tro, at efter en

[K. B. Andersen.]

sommers rejser, samråd, materiale skulle vi nu have en lang dags drøftelse — derfor begyndte mødet om morgenen — så startede formanden med at sige, at da vi var uenige, var der vel ikke noget at diskutere. Derpå delte man et betænkingsudkast rundt, og så blev det møde afbrudt, og så havde vi et par timer til at skrive vores del i, for vi havde begribeligvis ikke forberedt en stump, idet vi troede, der skulle forhandles. Så snart vi havde vores del færdigskrevet, blev der indkaldt til et møde, der varede 6-7 minutter, mens vi afleverede den. Det var de forhandlinger, vi endte i. Jeg skal meget gerne medgive, at det ikke var hr. Haunstrup Clemmensens skyld, at der ikke var forhandlingsklima i det udvalg; det vil jeg meget gerne tilføje. Jeg håber også, at vi får en god forhandling, og jeg takker for ministerens tilsagn om, at vi nu endelig skal ind og have en åben forhandling om disse ting.

Endelig vil jeg gerne gentage, hvad jeg sagde før, for at der slet ingen tvivl skal være. Jeg håber, vi får en sådan forhandling, jeg håber, vi får ændret lovforslaget. Skulle vi ikke få det ændret, kan man jo godt fra de nuværende regeringspartiers side vedtage det, men man kan ikke give nogen garanti for, at det holder, for vi vil ikke være med til varigt at trække landet uddannelsesmæssigt skævt, fordi man i en forholdsvis kort periode lader stædighed gå forud for fornuft. Derfor vil vi tillade os at vende tilbage til lovforslaget, så snart vi får politisk mulighed for det, hvis det bliver vedtaget i den foreliggende skikkelse.

Morten Lange: Hr. K. B. Andersen nævnte, som det er skik i denne slags debatter, fødestedskriteriers statistiske betydning for universitetsudbygningen og drog det sædvanlige eksempel med Odenses betydning frem. Hr. K. B. Andersen skulle i denne forbindelse erindre, at studentertallet fra Svendborg amt, som jo dog også ligger på Fyn og også ligger i Odenses regionalområde universitetsmæssigt set, viste en forbløffende stagnering, samtidig med, at Odense amts steg. Nu næste gang får vi jo statistik fra ét amt formodentlig, så bliver det lidt sværere at se. Men der er noget om, at universiteterne trækker meget stærkt i

det, jeg kalder hjembosområdet, som vel ikke er så forfærdelig meget mere i radius end en snes kilometer, og derfor er Ålborg et godt center, for der bor mange mennesker i Ålborg. Hvor stor betydningen vil være for resten af Nordjylland, er ikke godt at vide, men det bliver i hvert fald ikke helt op til det samme niveau.

Hr. K. B. Andersen sagde noget, som jeg synes han har inderlig ret i, nemlig at vi ikke vil være med til at trække landet skævt uddannelsesmæssigt set. Jeg tror, hr. K. B. Andersen, når engang den tale, jeg holdt for lidt siden, kommer i fortryk, vil kunne se, at jeg mener, at med den samlede centerplanlægning, som vi i øjeblikket stiler frem imod, er det på lang sigt ikke afgørende, om åretallet for Ålborg bliver 1973 eller 1975, men når vi skal bedømme det langsigtet, er der en meget betydelig trækning mod vest i Danmark. Den er tiltrængt, men den ligger i denne centerplan, hvis man vel at mærke husker, at den skal ansues som en helhed.

Jeg er meget tilfreds med, at undervisningsministeren indbyder til forhandling. Jeg vil blot her lige understrege, at det, at regeringen indbyder til forhandling, når den er nået til et kompromis med sine egne medlemmer, kan jo bl. a. være sædvanlig folketingsetik. Jeg har sjældent hørt, at et forslag fra en minister er blevet fremsat her i tinget med denne bemærkning: ja, nu er vi altså blevet enige, kære venner, og så kan I stemme, hvordan pokker I vil, for dette er teksten. Sådan plejer vi ikke at sige til hinanden, og det er da altså heller ikke sket denne gang. Men jeg vil gerne for tydelighedens skyld have ministeren til at understrege over for os, at med at udlægge disse forslag til forhandling mener han, at det er hans hensigt også at være parat til at modtage argumenter, så at vi kan rette i de fremlagte planer for at nå frem til en enighed, for ellers kan vi i og for sig lige så godt tage afstemningen om lovforslagene, så snart fristerne tillader det.

Det er mit indtryk, at det er ministerens mening, men når man kender lovforslagets skabelse og tilvejebringelse ved de regeringsforhandlinger, der har været på forhånd, er det måske nok et af de tilfælde, hvor det var rart at få det sagt direkte her fra talerstolen, at dette altså ikke blot er,

[Morten Lange.]

for at de næste 3 måneder skal gå og vi virkelig skal vide, hvor godt regeringens forslag er; men også for at vi kan have lejlighed til at foretage sådanne revisioner, som vi vel nok i den sidste ende bliver enige om. Det skulle gå mærkeligt til, om vi ikke fjerde gang, vi ser denne sag, eller hvad gang det nu er, kan gøre det endnu bedre, hvis vi prøver på i stedet for at slå linænder i hovedet med vores forskellige opfattelser at se, om vi kan lave en samlet plan for universitetsudbygningen i Danmark, som virkelig i 1980'erne vil blive bedømt sådan: dengang var de for resten rigtig fornuftige.

Johan Philipsen: Jeg bliver jo nødt til at gå ud fra, at det er hr. K. B. Andersen, der holder talen, og ikke omvendt. Jeg var ked af den udtalelse om stædighed fremfor fornuft. Jeg skal afstå fra at komme med K. B. Andersen-citater fra en høring om Københavns universitet, hvor også han var tilhænger af en løsning i Roskilde.

Jeg vil gerne have sagt, at trods den lange tid, lovforslaget har været undervejs, trods de mange fremsættelser og trods det, at debatten er skæmmet af mange lokale interesser og derfor af udenforstående kunne opfattes som en skæv debat, hvor de lokale interesser er gået uden om meget væsentlige kendsgerninger i denne sag: lærertilgang og kvaliteten af undervisningen og den bundne opgave, som vi har stået over for, først og fremmest at hjælpe Københavns universitet til bedre forhold — trods alt dette må jeg resumere, at den brogede debat dog har fastlagt mange ting, som efter min opfattelse i tiden, der kommer, vil stå som fornuftige beslutninger af folketinget.

For det første er der det, at vi reserverer de arealer, vi har, til at skabe os et biologisk-lægevidenskabeligt center, der kan stå mange år ud i fremtiden; dernæst det, vi dog efterhånden er kommet frem til, at det også er fornuftigt, at vi får det matematisk-fysiske fakultet på et eller andet tidspunkt samlet i nærheden af Risø; dernæst det, at vi kommer bort fra disse kedelige og vældig dyre nødløsninger i København, at vi i denne vinter får en beslutning om, hvor i

Københavns nærhed den øvrige udbygning til de andre fakulteter, alt efter som der bliver behov derfor, skal foregå, og at de øvrige dog tvunget af disse hårde kendsgerninger har måttet erkende — og det glæder mig, at det også gælder hr. Morten Lange — at det eneste, der kan bringe en ende på debatterne og snakken om løsning af Københavns problemer, er en beslutning om at udbygge i Roskilde. For så vidt er vi altså efter min opfattelse nået et langt stykke vej med hensyn til beslutninger, der nok skal vise sig at være rigtige.

Der blev talt om Odense, og jeg hører, at hr. K. B. Andersen og ministeren skal til Odense til høring i aften. I kan såmænd godt få min version af, hvorfor det er gået sådan i Odense, som det er gået. Hvis man vil have en dyr og en uheldig og undertiden en forrykt løsning, skal man starte med at invitere til arkitektkonkurrence, og det er det, der er den egentlige årsag til, at man kan fjerne 87 mill. kr. og dog få lige så god plads til studenter. I indbydelsen kalder man på alle, der kan komme med projekter, der vel er smukke og interessante at se på, men som ikke har noget som helst med fornuftig økonomi at gøre.

(Kort bemærkning).

K. B. Andersen: Det er hr. Johan Philipsens bemærkninger om Roskilde, der kalder mig frem nu. Jeg er ikke helt klar over, om hr. Johan Philipsen var her, da jeg havde mit første indlæg; deri fremførte jeg de betæneligheder, jeg har over for Roskilde, og sagde så i øvrigt, at vi ikke på forhånd i dag ville afvise Roskilde, men at vi ønskede andre sjællandske muligheder undersøgt, efter at det havde vist sig, at Roskilde ikke bar det i sig, som mange af os havde regnet med. Det er altså et krav om, at vi får reelle alternativer at vælge imellem også på denne side Bæltet; det har vi hidtil ikke kunnet få imødekommet, og det var det, jeg bad om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslagene henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om lægevidenskabelig studenterundervisning på hospitaler under Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen.

(Lovforslaget (nr. 59) findes i tillæg A. sp. 1125, fremsættelsen i tidenden. sp. 1640).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Orla Møller: Det er på tide, at tinget får dette lovforslag til behandling, og det er det alene af den grund, at den ordning, som Københavns universitet har med hospitalsvæsenet i København og Københavns amt om den kliniske undervisning, ophører med udgangen af januar måned 1970. Men det er også på tide, at der skabes de rigtige rammer for den kliniske undervisning af studenterne ved det lægevidenskabelige fakultet. Det er længe siden, at rigshospitalet havde den fornødne kapacitet til at bestride denne undervisning. Det stærkt øgede antal medicinske studenter gjorde dette umuligt. Den nye studieordning af 1967 har yderligere accentueret behovet for at finde frem til nye rammer, der kan give den forsvarlige undervisning. Vi hilser i socialdemokratiet med glæde, at der nu er mulighed for, at de utilfredsstillende forhold for både studenter og undervisere bliver rettet.

Med disse ord kunne jeg have anbefalet lovforslaget til en hurtig udvalgsbehandling. Men jeg føler det alligevel nødvendigt med et par enkelte kommentarer.

For det første er dette lovforslag en del af en større sammenhæng bagud og fremover, og rigshospitalets udbygning er en forudgående del af ordningen for den kliniske undervisning. De to nye lægeskoler, som lovforslaget tilsigter oprettet, bliver den nødvendige komplettering af rigshospitalet, men de undervisningsmæssige faciliteter bliver først helt tilfredsstillende, når det meget nøje omtalte Panuminstitut ved

Blegdamshospitalet bliver til virkelighed. Næst så vidt skulle mulighederne for at nå et højt kvalitetsniveau i den lægevidenskabelige uddannelse være gode, for så vidt angår de målsætninger, som det for tiden er gørligt at sætte for dette studie- og forskningsfelt.

Næste kommentar gælder de organisatoriske forhold. Jeg tænker i den forbindelse ikke først og fremmest på forholdet mellem de pågældende hospitalsvæsen og universitetet, for det ser ud til at være i orden i hvert fald på papiret, jeg tænker mere på lægeskolernes organisation og opbygning i forhold til fakultetet. Jeg er tilfreds med den autonomi, som de på forskellige områder vil få tillagt, og jeg tror også, den antydede retningslinje for koordinationen mellem de tre lægeskoler og fakultetet er rigtig.

Med særlig tilfredshed noterer jeg mig ministerens udtalelse i bemærkningerne til lovforslaget om, at ved fastsættelse af disse bestemmelser vil de lokale forhold og den seneste udvikling inden for universitetets administration blive taget i betragtning.

I særlig grad de to sidste linjer af denne passus kan få en hel del betydning. Jeg tager det som udtryk for, at man kan forestille sig en helt ændret administrationsform, hvad universitetet angår.

Må jeg i øvrigt i forbindelse med de organisatoriske forhold til hospitalsvæsenene spørge, om det er et ægteskab for livstid uden muligheder for skilsmisse, der nu bliver indgået. Er de to parter, når bygningerne er rejst og pengene betalt, ude af stand til at lave en ny organisation af forholdet?

Den tredje bemærkning angår det økonomiske. Mit parti finder det rigtigt, at de nødvendige udgifter ved uddannelse bæres af staten, og derfor kan vi tilslutte os princippet om, at der ydes godtgørelse for de udgifter, der er fornødne til med midlertidige foranstaltninger at gennemføre den kliniske undervisning på de nævnte hospitaler: kommunehospitalet, Bispebjerg hospital og Frederiksberg hospital. Det gælder både midler til de fornødne investeringer og aflønningen af de øgede lægestabe. Vi vil også på forhånd udtale, at vores indstilling er, at når ordningen yderligere udbygges i fremtiden, vil vi ud fra det samme synspunkt være positive over for at finde en økonomisk god ordning.